

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

۵۳. بررسی درآمدها و اعتبارات استانی

(ویرایش اول)

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات بخش عمومی

کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۴۱۰۴
دی‌ماه ۱۳۹۳

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۴.....	مقدمه
۶.....	۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف
۶.....	۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴
۸.....	۱-۲. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴
۱۰.....	۲. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه استان قرار می گیرد
۱۰.....	۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان
۱۲.....	۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان
۱۴.....	۲-۳. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان ها
۱۸.....	۳. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه ریزی و توسعه استان قرار نمی گیرد و به صورت ملی اختصاص می یابند
۱۸.....	۳-۱. اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای مربوط به طرح های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)
۲۷.....	۳-۲. بررسی اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۹۴
۳۱.....	جمع بندی و پیشنهادها
۳۵.....	پیوست
۳۵.....	منابع و مأخذ

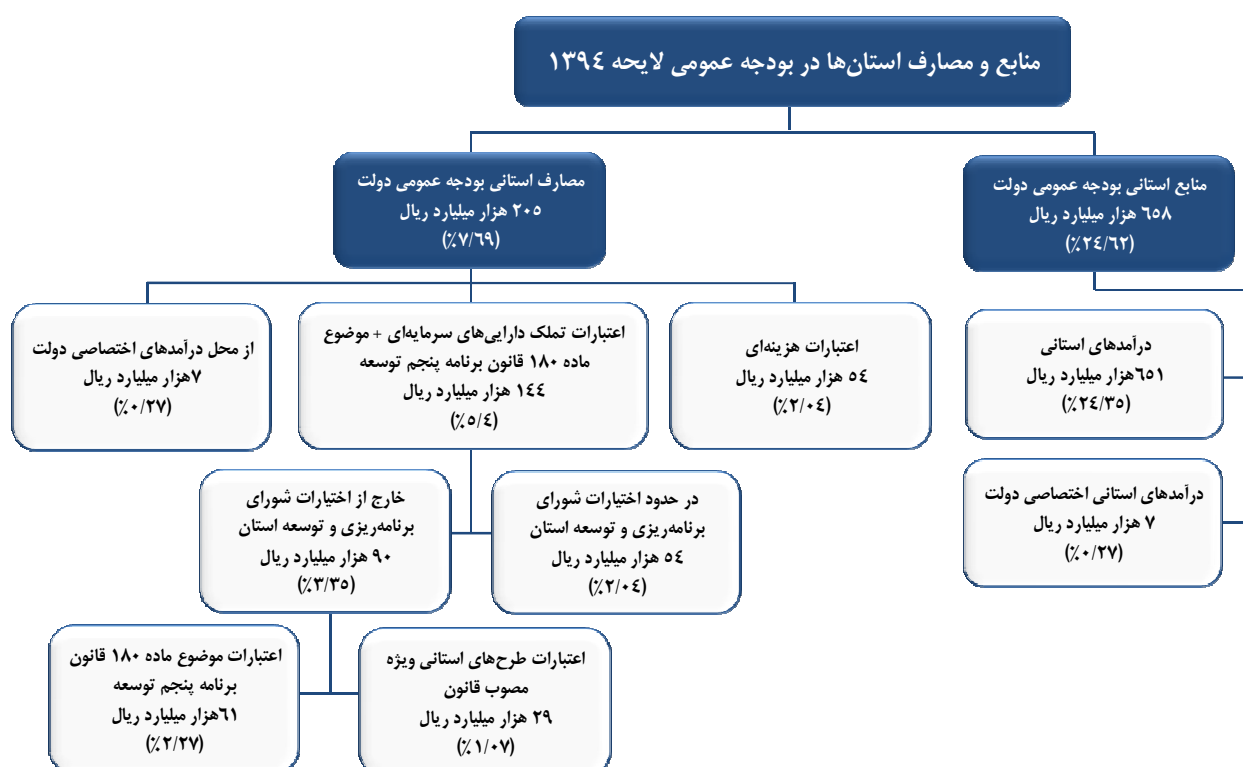
بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۵۳. بررسی درآمدها و اعتبارات استانی (ویرایش اول)

چکیده

از کل منابع بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ (معادل با ۲,۶۷۳ هزار میلیارد ریال)، حدود ۷۵ درصد منابع ملی و حدود ۲۵ درصد منابع استانی است. در طرف مصارف، ۹۶ درصد اعتبارات ملی و ۴ درصد اعتبارات استانی است.

با افزودن ارقام مزاد بر اعتبارات استانی، شامل طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون و اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه، کل مصارف استانی برابر با ۲۰۵ هزار میلیارد ریال و معادل ۷/۷ درصد کل اعتبارات بودجه عمومی می‌باشد. در نمودار زیر سهم منابع و مصارف استانی از کل اعتبارات به صورت تفصیلی نشان داده شده است.

نمودار ۱. سهم منابع و مصارف استانی بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

لازم به ذکر است که برخی از دستگاه‌های مستقر در استان گرچه ماهیت استانی دارند، اما بودجه آنها ملی است و در سرجمع بودجه استانی لحاظ نشده‌اند. استانداری‌ها، ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها و دانشگاه‌های علوم پزشکی از جمله آنها هستند.

استان تهران به تنهایی ۵۰ درصد از درآمدهای استانی کشور را ایجاد می‌کند. سه استان اصفهان (۷/۹ درصد)، خوزستان (۴/۹ درصد) و خراسان رضوی (۳/۸ درصد) نیز حدود ۱۷ درصد از درآمدهای استانی را شامل می‌شوند. به علاوه استان‌های مذکور بیشترین مازاد درآمد (تفاضل درآمدهای استانی از مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) را نیز به خود اختصاص داده‌اند.

در مقابل سهم ۱۵ استان کشور از درآمدهای استانی، هر کدام کمتر از یک درصد است. کمترین سهم از درآمدهای استانی به ترتیب مربوط به استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری و خراسان شمالی بوده است. لازم به ذکر است که استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و لرستان دارای کسری درآمد هستند.

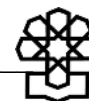
ضریب بازگشت که از نسبت مصارف عمومی به درآمد استان‌ها حاصل می‌شود، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای استان‌های ایلام (۱۴۵/۷ درصد)، کهگیلویه و بویراحمد (۱۳۷/۵ درصد)، خراسان جنوبی (۱۲۵/۹ درصد)، لرستان (۱۰۷/۴ درصد) و سیستان و بلوچستان (۱۰۶/۳ درصد) بالاتر از ۱۰۰ بوده که به معنای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی این استان‌ها از درآمدهایشان است. کمترین ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مربوط به استان تهران (۱/۹ درصد) است.

از منظر سرانه درآمدهای استانی، تهران (۲۵/۷ درصد)، بوشهر (۱۵/۹ درصد)، هرمزگان (۱۰/۸ درصد) و اصفهان (۱۰/۲ درصد) به ترتیب بیشترین سهم و استان‌های سیستان و بلوچستان (۱/۶ درصد)، لرستان (۱/۷ درصد)، گلستان (۱/۸ درصد) و چهارمحال و بختیاری (۲ درصد) کمترین سهم از سرانه درآمدهای استانی را به خود اختصاص داده‌اند.

از منظر مطلق مصارف عمومی استانی، استان‌های خوزستان، فارس، خراسان رضوی، تهران، مازندران و اصفهان در رتبه‌های اول تا ششم و استان‌های قم، چهارمحال و بختیاری و قزوین در رتبه‌های پایانی قرار می‌گیرند، اما از منظر سرانه مصارف عمومی، استان‌های بوشهر، ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، سمنان و خراسان شمالی در رتبه‌های نخست و استان‌های تهران، البرز، اصفهان و خراسان رضوی در رتبه‌های پایانی قرار دارند.

از منظر مطلق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار دارد (۵۴ هزار میلیارد ریال)، استان‌های خوزستان، فارس، خراسان رضوی در سه رتبه نخست و استان‌های سمنان، چهارمحال و بختیاری و قزوین در رتبه‌های پایانی قرار گرفته‌اند.

بر اساس سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌های بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد،

ایلام، خراسان جنوبی و خراسان شمالی، پنج جایگاه نخست را به خود اختصاص داده‌اند. این درحالی است که استان‌های تهران، البرز، اصفهان و خراسان رضوی در رتبه‌های پایانی قرار داشته‌اند.

نکته دیگر در ارتباط با بودجه استانی افزایش قابل توجه اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ با افزایش حدود ۵۲ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۳، به رقم ۶۶,۷۵۰ میلیارد ریال رسیده است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، تعداد ۵۳۷ طرح استانی ویژه مصوب قانون وجود دارد. پیش‌بینی شده است که تعداد ۱۷۱ طرح از طرح‌های مذکور در سال ۱۳۹۴ به اتمام برسند. در این میان از ۱۰۳ طرح با پیشرفت بالای ۸۰ درصد، پیش‌بینی شده است که ۸۶ طرح در سال ۱۳۹۴ به اتمام برسد و از ۱۲۸ طرح با پیشرفت ۵۰ تا ۸۰ درصد نیز در نظر است که ۷۳ طرح در سال ۱۳۹۴ به اتمام برسد.

۲۵ درصد از این اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون، به ۴ استان توسعه‌یافته تهران، فارس، اصفهان و خراسان رضوی تخصیص یافته است و در مقابل به استان‌های توسعه‌نیافته‌ای نظیر چهارمحال و بختیاری، ایلام، خراسان شمالی و خراسان جنوبی، در مجموع سهمی حدود ۶ درصد (۱/۸ هزار میلیارد ریال) اختصاص یافته است.

از سوی دیگر مشاهده می‌شود، بیش از ۵۴ درصد (۱۵/۵ هزار میلیارد ریال) از اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون به فصل «منابع آب» و حدود ۳۸ درصد (۱۱ هزار میلیارد ریال) به فصل «مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری» اختصاص یافته است.

تجزیه و تحلیل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب برنامه‌ها نیز حکایت از آن دارد که برنامه «تأمین و عرضه آب» و برنامه «سامانه‌های پساب و فاضلاب» متعلق به فصل‌های «منابع آب» و «مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری» به ترتیب با ۵۱/۷۴ درصد (۱۵ هزار میلیارد ریال) و ۳۶/۸۷ درصد (۱۰/۵ هزار میلیارد ریال)، بیشترین سهم از اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون را به خود اختصاص داده‌اند. در این ارتباط طرح‌های مربوط به «احداث یا علاج‌بخشی سدها»، سهم قابل توجهی از اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون را به خود اختصاص داده‌اند. در مجموع ۶ هزار میلیارد ریال به طرح‌های مربوط به ساخت یا علاج‌بخشی سدها اختصاص داده شده، که این رقم معادل ۲۲ درصد از کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون و ۴۰ درصد از اعتبارات تخصیص یافته به فصل منابع آب است.

بخش قابل توجهی از اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون، در لایحه سال ۱۳۹۴، به ۷۸ سد در ۲۶ استان مربوط می‌شود. تا پایان سال ۱۳۹۴ نزدیک به ۲۷ هزار میلیارد ریال به ساخت سدهای مذکور اختصاص یافته و برای تکمیل آنها نیاز به حدود ۳۵ هزار میلیارد ریال دیگر نیز هست. این رقم بیش از ۵/۵ برابر اعتباری است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای تکمیل سدهای مذکور اختصاص یافته است. همچنین پیش‌بینی شده است که در سال آینده ۲۰ سد به بهره‌برداری برسند.

بدین ترتیب ملاحظه می‌شود توسعه و بازسازی سدهای کشور، مهمترین راهکاری است که به‌منظور حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع آب کشور، در اعتبارات ملی استانی شده مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به اینکه بیش از ۸۵ درصد مساحت کشور در ناحیه آب و هوایی خشک و نیمه‌خشک واقع شده و میزان تبخیر آب در این ناحیه سه برابر متوسط تبخیر جهانی است، «احداث سد» برای توسعه زیرساخت‌های حوزه آب و حفظ منابع آب، نیازمند بررسی بیشتر است.

در فصل حمل‌ونقل تعداد ۳۴ طرح استانی ویژه مصوب قانون پیش‌بینی شده است که تنها یک طرح در سال ۱۳۹۴ به پایان می‌رسد. همچنین میزان اعتبارات در نظر گرفته شده برای کل ۳۴ طرح مذکور در سال ۱۳۹۴ تنها ۳/۷ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز برای این پروژه‌هاست و در سال‌های بعد، حدود ۳۳/۵ برابر اعتبار سال ۱۳۹۴ برای تکمیل طرح‌های مذکور لازم است.

در فصل امور قضایی در مجموع تعداد ۸ طرح وجود دارد که با فرض تخصیص اعتبار سال ۱۳۹۴، تنها یکی از آنها به بهره‌برداری می‌رسد. بودجه در نظر گرفته شده برای این فصل در سال ۱۳۹۴ نزدیک به ۳ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز برای تکمیل طرح‌های مرتبط با آن بوده و تأمین ۸۴ درصد از اعتبارات فصل امور قضایی در سال‌های آینده صورت خواهد پذیرفت.

هیچ یک از طرح‌های فصل اداره امور عمومی در پایان سال ۱۳۹۴ به بهره‌برداری نمی‌رسند و اعتبارات لایحه سال ۱۳۹۴ تنها ۲/۵ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز برای طرح‌های این فصل را تأمین می‌کند. پیش‌بینی شده است که بیش از ۷۶ درصد از اعتبارات مورد نیاز این فصل در سال‌های بعد تأمین شود.

همچنین پیش‌بینی شده است ۵۰ درصد از منابع مورد نیاز برای تکمیل طرح‌های موجود در فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «فرهنگ و هنر و رسانه‌های جمعی و گردشگری» در سال‌های آینده تأمین گردد.

مقدمه

در بودجه سالیانه بخشی از منابع به‌صورت استانی جمع‌آوری می‌شود که در جدول شماره ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مشخص شده است. این منابع شامل انواع مالیات‌های استانی، فروش کالا و خدمات، حقوق مالکانه و اجاره‌بهای ساختمان‌ها، جرائم و خسارات، متفرقه و... است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ سهم منابع استانی حدود ۲۵ درصد است.

اعتبارات استانی نیز در جدول ۶ به تفکیک امور و به تفکیک ملی یا استانی مشخص شده است. اعتبارات استانی به‌صورت کلی و تا کد سه رقمی در جدول ۶ موجود است. سهم اعتبارات استانی از کل اعتبارات حدود ۴ درصد است.

به غیر از ۴ درصد بودجه استانی، مطابق با ماده (۱۸۰)^۱ قانون برنامه پنجم توسعه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظف است ۳ درصد از کل اعتبارات بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته بین شهرستان‌ها توزیع کند و جدول آن را به تفکیک استان در بودجه سالیانه تحت همین عنوان تعیین کند. این بخش از اعتبارات حدود ۲/۵ درصد از کل اعتبارات بودجه را در بر می‌گیرد.

یکی از مشکلات بودجه استانی نامشخص بودن ردیف‌های درآمدی استانی در نظام درآمد - مخارج استانی است. در ماده (۸۲) قانون برنامه چهارم توسعه درآمدهای استانی مشخص شده بود، اما متأسفانه این امر در قانون برنامه پنجم مسکوت گذاشته شده است. با این حال در بند «الف» ماده (۱۷۹) قانون برنامه پنجم خواسته شده است که بودجه سالیانه استانی شامل منابع استانی اعم از درآمد استانی، درآمد اختصاصی، واگذاری دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای و سهم از منابع ملی و همچنین مصارف استانی اعم از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی هر کدام به صورت سرجمع در قوانین بودجه سنواتی درج شود.

قابل ذکر است که کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای و ایجاد توازن در توسعه مناطق مختلف کشور از جمله مهمترین اهداف کشور بوده که تاکنون از طریق برنامه‌های گوناگون پیگیری شده است. در این میان قانون برنامه سوم توسعه نسبت به برنامه‌های قبل، مسئله فراهم ساختن بسترهای مناسب جهت تحقق برنامه‌ریزی منطقه‌ای را با جدیت بیشتری پیگیری کرده است. از جمله نقاط قوت این برنامه تأکید بر اجرای غیرمتمرکز برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی در استان‌هاست.

در بند «د» ماده (۲) قانون برنامه سوم، دولت مکلف به رعایت اصل عدم تمرکز در توزیع وظایف ملی و استانی و محدود نمودن وظایف و مأموریت‌های واحدهای ملی و ستادی به جنبه‌های اعمال حاکمیت، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت و واگذاری امور اجرایی به واحدهای استانی، شده است.

همچنین در ماده (۷۵) قانون برنامه سوم توسعه در خصوص بودجه استانی مقرر کرده است بودجه استان که در قالب برنامه‌های مصوب تنظیم می‌شود و شامل درآمد استانی، سهم از درآمد ملی، اعتبارات جاری و اعتبارات عمرانی استانی است باید در قالب لایحه بودجه سالیانه کل کشور تقدیم مجلس شورای اسلامی شود. به علاوه در این قانون وظایف و اختیاراتی برای شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان‌ها در نظر گرفته شده است.

هدف این مطالعه، بررسی بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ است و مطالب به صورت زیر

---

۱. مطابق با ماده (۱۸۰) قانون برنامه، سازمان برنامه‌ریزی موظف است ۲ درصد از کل اعتبارات بودجه عمومی را جهت رفع محرومیت بین شهرستان‌ها توزیع کند. مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۳ طرحی را به تصویب رساند که در آن ۲ درصد به ۳ درصد افزایش پیدا کرد.

سازماندهی شده‌اند. ابتدا تصویر بودجه استانی از منظر منابع و مصارف ارائه شده و سپس با توجه به اطلاعات تفصیلی ارائه شده در لایحه بودجه، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان مورد مطالعه قرار گرفته است. لازم به ذکر است که برخی از اعتبارات مذکور در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و بنابراین در مورد آنها به صورت استانی تصمیم‌گیری نمی‌شود. بنابراین در این مطالعه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک آنچه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استانی در مورد آن اختیار دارد و آنچه خارج از حوزه اختیارات این شورا است، مورد بررسی قرار گرفته است.

۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف

۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

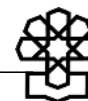
کل منابع بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برابر با ۲,۶۷۳ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۲,۰۱۵ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۶۵۸ هزار میلیارد ریال به صورت استانی است. سهم درآمدهای ملی حدود ۷۵ درصد و سهم منابع استانی حدود ۲۵ درصد است.

جدول ۱. سهم درآمدهای ملی و استانی از کل بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیارد ریال)

کل منابع بودجه عمومی	ملی (سهم به درصد)	استانی (سهم به درصد)
۲,۶۷۳,۵۷۷	۲,۰۱۵,۲۴۰ (.۷۵)	۶۵۸,۳۳۷ (.۲۵)

کل منابع بودجه عمومی دولت شامل منابع عمومی دولت و درآمدهای اختصاصی دولت می‌باشد. به همین ترتیب منابع استانی به صورت عمومی و اختصاصی جمع‌آوری می‌شود. از میان کل منابع استانی به مبلغ ۶۵۸ هزار میلیارد ریال، حدود ۱/۱ درصد به مبلغ ۷ هزار میلیارد ریال اختصاصی و مابقی عمومی است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کمتر از ۱ درصد بوده است. کل منابع استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به قانون سال ۱۳۹۳ بیش از ۲۵ درصد و درآمدهای اختصاصی استانی بیش از ۴۳ درصد رشد داشته است.

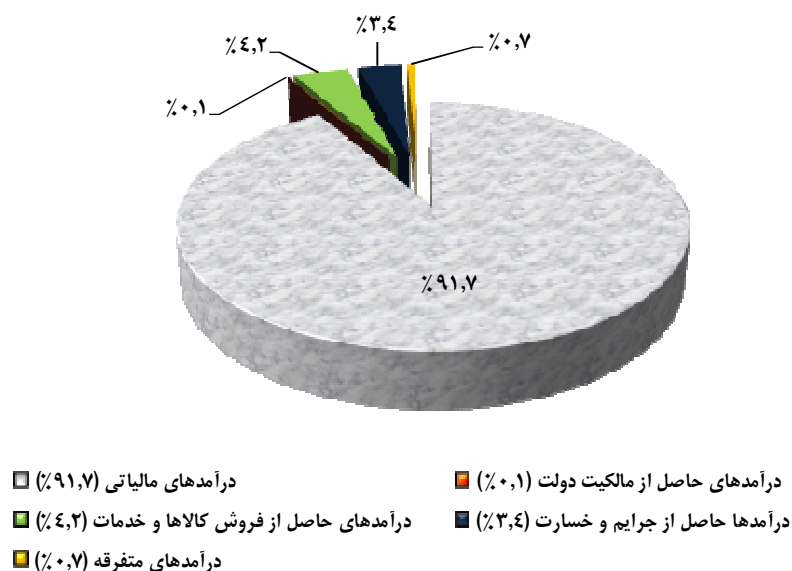
(میلیارد ریال)

جدول ۲. منابع عمومی و اختصاصی استانی

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	رشد (درصد)
منابع استانی	۵۲۴,۶۵۱	۶۵۸,۳۳۷	۲۵
منابع عمومی استانی	۵۱۹,۵۶۸	۶۵۱,۰۵۲	۲۵
منابع اختصاصی استانی	۵,۰۸۳	۷,۲۸۵	۴۳

منابع درآمدی استان‌ها به تفکیک ردیف‌های درآمدهای بودجه و مقایسه آن با قانون سال ۱۳۹۳ در پیوست ارائه شده است. این درآمدها در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مشخص شده‌اند و شامل: «انواع درآمدهای مالیاتی»، «درآمدهای حاصل از مالکیت دولت»، «درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات»، «درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات» و «درآمدهای متفرقه» می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، سهم درآمدهای استانی مذکور از کل درآمدها معادل ۴۰/۵ درصد بوده است در مقایسه با سهم ۴۲/۳ درصدی این درآمدها در قانون بودجه سال ۱۳۹۳، نزدیک به ۲ واحد درصد کاهش یافته است. نمودار زیر سهم هر یک از این درآمدهای استانی را به تفکیک نوع در لایحه بودجه استانی نشان می‌دهد.

نمودار ۲. درآمدهای استانی به تفکیک نوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشترین سهم از درآمدهای استانی مربوط به درآمدهای مالیاتی است و مجموع سایر سرفصل‌ها سهمی کمتر از ۱۰ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین سهم استان‌ها از «منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای»، در لایحه بودجه سال

۱۳۹۴ معادل ۰/۰۴ درصد است. این درحالی است که استان‌ها هیچ سهمی از «منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی» نداشته‌اند.

۱-۲. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

براساس جدول ۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ که خلاصه بودجه دستگاه‌های اصلی و زیرمجموعه را شرح داده است، کل مصارف پیش‌بینی شده در لایحه بودجه که معادل با ۲,۶۷۳ هزار میلیارد ریال است که از این رقم ۷۵/۵ درصد معادل ۲,۰۱۵ هزار میلیارد تومان مربوط به دستگاه‌های اجرایی ملی و ۲۰ درصد معادل ۵۴۱ هزار میلیارد تومان مربوط به ردیف‌های متفرقه و ۴/۵ درصد معادل ۱۱۶ هزار میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌هاست.

جدول ۳. سهم مصارف دستگاه‌های ملی و استانی از کل مصارف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیارد ریال)

عنوان	مبلغ	سهم (درصد)
جمع دستگاه‌های اجرایی ملی	۲,۰۱۵,۷۱۴	۷۵/۵
ردیف متفرقه	۵۴۱,۸۲۷	۲۰/۲
منابع و مصارف دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها	۱۱۶,۰۳۶	۴/۳
کل مصارف	۲,۶۷۳,۵۷۷	۱۰۰

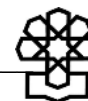
از مجموع ۱۱۶,۰۳۶ میلیارد مصارف دستگاه‌های استانی، ۷,۲۸۵ میلیارد ریال از محل منابع اختصاصی است و مابقی به مبلغ ۱۰۸,۷۵۱ میلیارد ریال به‌عنوان بودجه عمومی استان‌ها شناخته می‌شود که شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان روی آن اختیار تصمیم‌گیری دارد.

لازم به ذکر است برخی از دستگاه‌های مستقر در استان اگرچه ماهیت استانی دارند، اما دارای بودجه ملی هستند و در سرجمع جدول بودجه استانی لحاظ نشده‌اند. از جمله این دستگاه‌ها عبارتند از: استانداری‌ها (با مبلغ ۹,۱۰۰ میلیارد ریال)، ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها (با مبلغ ۲۲۵,۰۰۰ میلیارد ریال)، دانشگاه‌های علوم پزشکی (با مبلغ ۹۹,۹۳۹ میلیارد ریال) و ...

کل اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ معادل ۱,۶۶۰ هزار میلیارد ریال است که ۱,۶۱۰ هزار میلیارد ریال (۹۶/۷ درصد) آن به‌صورت ملی و ۵۰ هزار میلیارد ریال (۳/۳ درصد) آن به‌صورت استانی اختصاص یافته است. در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳، نسبت ملی و استانی در اعتبارات هزینه‌ای تقریباً ثابت باقیمانده است.^۱

کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز معادل ۴۷۸ هزار میلیارد ریال است که مبلغ ۴۲۳

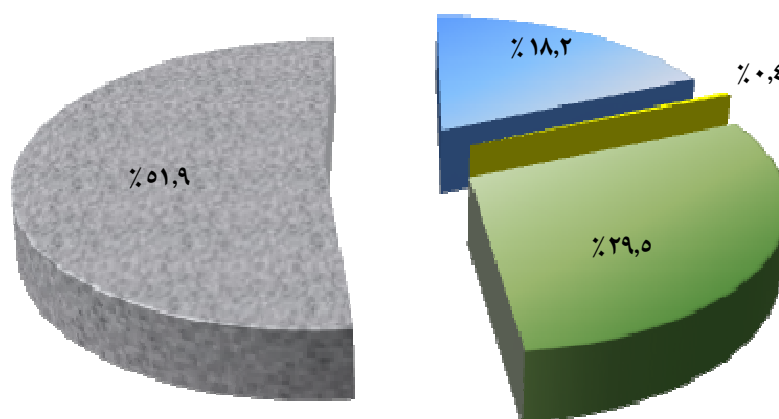
۱. از کل اعتبارات هزینه‌ای در قانون بودجه سال ۱۳۹۳، ۹۷ درصد به‌صورت ملی و ۳ درصد به‌صورت استانی بوده است.

هزار میلیارد ریال (معادل ۸۸/۶ درصد) به صورت ملی و ۵۴ هزار میلیارد ریال (معادل ۱۱/۴ درصد) به صورت استانی اختصاص یافته است. سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۳، به میزان ۳/۴ واحد درصد کاهش یافته است. همچنین کل مصارف از محل درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه سال ۱۳۹۴، معادل ۴۳۰ هزار میلیارد ریال است که ۹۸/۳ درصد آن به صورت ملی و ۱/۷ درصد آن به صورت استانی است. سهم مصارف استانی از محل درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۳ حدود ۰/۵ واحد درصد کاهش یافته است.

در جدول ۶ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور - فصل در دو سطح ملی و استانی^۱ ارائه شده است. سهم اعتبارات استانی برحسب امور و فصل از کل اعتبارات معادل ۵/۱ درصد بوده است. همچنین بررسی سهم اعتبارات استانی (مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) برحسب چهار امور اصلی نشان می‌دهد، بیش از ۵۰ درصد از اعتبارات استانی مربوط به امور اقتصادی است. امور اجتماعی و فرهنگی و امور عمومی به ترتیب با داشتن سهمی معادل ۲۹/۵ و ۱۸/۲ درصد در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. امور دفاعی و امنیتی کمترین سهم را در اعتبارات استانی دارند.

نمودار ۳. سهم امور مختلف از اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

■ امور اقتصادی (۵۱,۹٪) ■ امور اجتماعی و فرهنگی (۲۹,۵٪) ■ امور دفاعی و امنیتی (۰,۴٪) ■ امور عمومی (۱۸,۲٪)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳، سهم امور عمومی از اعتبارات استانی ۴/۴ واحد درصد کاهش یافته، سهم امور دفاعی ثابت باقی‌مانده، سهم امور اجتماعی و فرهنگی

۱. در این جدول ارقام سرجمع ۳۱ استان برای امور - فصل ارائه شده است و تفکیک استانی وجود ندارد.

۱/۹ درصد کاهش یافته و سهم امور اقتصادی ۶/۳ درصد افزایش یافته است. در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. البته باید توجه داشت بخشی از این اعتبارات در حدود اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد. بنابراین در بخش بعد درآمدها و اعتبارات استانی با در نظر گرفتن اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار می‌گیرد

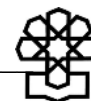
بر طبق اطلاعات موجود در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، مجموع درآمدهای استانی کل استان‌ها معادل ۶۵۱ هزار میلیارد ریال است. درحالی که کل مصارف عمومی استان‌ها (هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) برابر ۱۰۹ هزار میلیارد ریال است. این موضوع نشان می‌دهد نسبت درآمدهای استانی به مصارف عمومی استان‌ها حدود ۶ برابر است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ معادل ۴/۹ بوده است. باید توجه داشت، آنچه که صرف مصارف عمومی (اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) هر استان می‌شود شامل درآمدهای ملی عمومی (شامل ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و سایر) و بخشی از درآمدهای استانی است.

۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان

در جدول زیر درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به همراه مازاد درآمد استانی به تفکیک استان نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود بیشترین درآمد استانی به ترتیب مربوط به استان‌های تهران، اصفهان، خوزستان و خراسان‌رضوی است. لازم به ذکر است که استان تهران از منظر درآمد استانی فاصله قابل ملاحظه‌ای با سایر استان‌های کشور دارد. به طوری که سهم این استان از درآمدهای استانی بالغ بر ۵۰ درصد بوده و استان‌های اصفهان (۷/۹ درصد)، خوزستان (۴/۹ درصد)، خراسان‌رضوی (۳/۸ درصد) در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند. این درحالی است که ۱۵ استان^۱ از سهمی کمتر از یک درصد در درآمدهای استانی دارند.

از منظر اعتبارات استانی نیز استان‌های خوزستان (۷/۴ درصد)، فارس (۶/۳ درصد)، خراسان‌رضوی (۵/۹ درصد) و تهران (۵/۶ درصد) در رتبه‌های اول تا چهارم قرار گرفته‌اند. در مقابل استان‌های قم (۱/۵ درصد)، چهارمحال و بختیاری (۱/۶۶ درصد) و قزوین (۱/۶۹ درصد) در رتبه‌های پایانی جای گرفته‌اند. بررسی مازاد درآمد استانی نشان می‌دهد، در میان ۳۱ استان کشور، ۲۶ استان دارای مازاد درآمد

۱. ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، اردبیل، لرستان، گلستان، کردستان، سیستان و بلوچستان، سمنان، قم، همدان، کرمانشاه و زنجان.

هستند. از بین استان‌های مذکور استان‌های تهران، اصفهان، خوزستان و خراسان رضوی به ترتیب بیشترین مزاد درآمد استانی را به خود اختصاص داده‌اند. در مقابل ۵ استان دارای کسری درآمد (مازاد درآمد منفی) هستند. مازاد درآمد منفی در اینجا لزوماً شاخص منفی نیست بلکه به معنای این است که میزان مصارف عمومی پیش‌بینی شده در این استان‌ها بیش از درآمدهای به دست آمده از آنهاست. این استان‌ها به ترتیب بیشترین کسری عبارتند از: کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و لرستان.

جدول ۴. درآمدها و مصارف استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ (میلیارد ریال)

ردیف	نام استان	درآمدهای استانی	سهم از درآمدهای استانی (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع اعتبار استانی	مصارف عمومی استانی (درصد)	مازاد درآمد استانی*
۱	تهران	۳۲۶,۱۸۲	۵۰/۱	۳,۷۶۶	۲,۳۶۳	۶,۱۳۰	۵/۶	۳۲۰,۰۵۲
۲	اصفهان	۵۱,۷۰۵	۷/۹	۲,۷۱۳	۲,۲۴۰	۴,۹۵۲	۴/۶	۴۶,۷۵۳
۳	خوزستان	۳۲,۲۰۲	۴/۹	۳,۰۲۴	۴,۹۷۵	۷,۹۹۹	۷/۴	۲۴,۲۰۴
۴	خراسان رضوی	۲۴,۹۵۵	۳/۸	۲,۲۶۳	۳,۲۰۴	۶,۴۶۷	۵/۹	۱۸,۴۸۸
۵	هرمزگان	۱۸,۴۴۴	۲/۸	۱,۲۷۶	۱,۹۱۵	۳,۱۹۱	۲/۹	۱۵,۲۵۴
۶	بوشهر	۱۷,۸۷۳	۲/۷	۱,۲۵۵	۲,۹۳۱	۴,۱۸۶	۳/۸	۱۳,۶۸۷
۷	آذربایجان شرقی	۱۷,۲۷۱	۲/۷	۲,۲۳۲	۲,۱۶۴	۴,۳۹۵	۴/۰	۱۲,۸۷۶
۸	کرمان	۱۶,۷۷۵	۲/۶	۲,۲۹۵	۲,۴۶۰	۴,۷۵۵	۴/۴	۱۲,۰۲۰
۹	البرز	۱۳,۳۹۳	۲/۱	۱,۰۵۴	۹۶۴	۲,۰۱۸	۱/۹	۱۱,۳۷۵
۱۰	مرکزی	۱۳,۷۰۹	۲/۱	۱,۲۳۹	۱,۱۱۹	۲,۳۵۸	۲/۲	۱۱,۳۵۲
۱۱	فارس	۱۷,۳۴۹	۲/۷	۳,۲۵۹	۳,۶۲۷	۶,۸۸۶	۶/۳	۱۰,۴۶۳
۱۲	قزوین	۱۰,۴۱۹	۱/۶	۹۶۱	۸۸۲	۱,۸۴۳	۱/۷	۸,۵۷۶
۱۳	یزد	۱۰,۴۸۷	۱/۶	۱,۱۳۷	۹۱۶	۲,۰۵۳	۱/۹	۸,۴۳۴
۱۴	مازندران	۱۲,۲۱۰	۱/۹	۳,۱۱۷	۲,۲۴۱	۵,۳۵۸	۴/۹	۶,۸۵۲
۱۵	گیلان	۹,۱۶۸	۱/۴	۲,۴۵۷	۱,۶۷۳	۴,۱۳۱	۳/۸	۵,۰۳۷
۱۶	آذربایجان غربی	۷,۶۶۱	۱/۲	۲,۰۵۵	۱,۹۲۷	۳,۹۸۲	۳/۷	۳,۶۷۹
۱۷	زنجان	۵,۶۰۵	۰/۹	۱,۰۸۲	۹۰۸	۱,۹۸۹	۱/۸	۳,۶۱۶
۱۸	قم	۴,۵۱۳	۰/۷	۷۰۱	۸۸۸	۱,۵۸۹	۱/۵	۲,۹۲۴
۱۹	سمنان	۴,۳۶۶	۰/۷	۱,۱۱۴	۷۴۶	۱,۸۶۰	۱/۷	۲,۵۰۶
۲۰	همدان	۴,۸۴۲	۰/۷	۱,۴۰۷	۱,۰۰۶	۲,۴۱۳	۲/۲	۲,۴۲۸
۲۱	کرمانشاه	۴,۸۸۴	۰/۸	۱,۸۸۱	۱,۵۴۸	۳,۴۲۹	۳/۲	۱,۴۵۵
۲۲	اردبیل	۳,۰۵۲	۰/۵	۱,۲۰۱	۱,۰۳۳	۲,۲۳۴	۲/۱	۸۱۷
۲۳	کردستان	۳,۴۸۷	۰/۵	۱,۳۳۱	۱,۳۵۷	۲,۶۸۷	۲/۵	۷۹۹
۲۴	خراسان شمالی	۲,۵۶۸	۰/۴	۹۵۵	۱,۱۲۶	۲,۰۸۱	۱/۹	۴۸۷
۲۵	گلستان	۳,۴۳۸	۰/۵	۱,۷۶۱	۱,۲۹۱	۳,۰۵۱	۲/۸	۳۸۷
۲۶	چهارمحال و بختیاری	۱,۹۰۰	۰/۳	۱,۰۵۰	۷۵۴	۱,۸۰۴	۱/۷	۹۶

ردیف	نام استان	درآمدهای استانی	سهم از درآمدهای استانی (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع اعتبار استانی	مصارف عمومی استانی (درصد)	مازاد درآمد استانی*
۲۷	لرستان	۳,۱۶۴	۰/۵	۱,۵۸۳	۱,۸۱۴	۳,۳۹۸	۳/۱	-۲۳۴
۲۸	سیستان و بلوچستان	۴,۳۶۵	۰/۷	۱,۸۰۴	۲,۸۳۵	۴,۶۳۹	۴/۳	-۲۷۴
۲۹	خراسان جنوبی	۱,۸۱۱	۰/۳	۱,۱۳۹	۱,۱۴۲	۲,۲۸۱	۲/۱	-۴۷۰
۳۰	ایلام	۱,۴۶۶	۰/۲	۱,۱۲۴	۱,۰۱۱	۲,۱۳۵	۲/۰	-۶۶۹
۳۱	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۷۸۷	۰/۳	۱,۰۶۵	۱,۳۹۲	۲,۴۵۸	۲/۳	-۶۷۱
	کل کشور	۶۵۱,۰۵۲	۱۰۰	۵۴,۳۰۲	۵۴,۴۵۰	۱۰۸,۷۵۱	۱۰۰	۵۴۲,۳۰۱

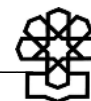
مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

* آنچه به‌عنوان مازاد (کسری) درآمد استانی محاسبه شده، جدا از سهم ۳ درصد درآمدهای نفت و گاز طبیعی و سایر استان‌هاست و از تفاضل درآمدهای استان و بودجه عمومی استان حاصل شده است.

۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان

برای مقایسه استان‌های کشور می‌توان از مفهوم ضریب بازگشت (برخورداری) از درآمد استان نیز استفاده کرد. این ضریب که از نسبت مصارف عمومی استان به درآمد استان حاصل می‌شود، میزان برخورداري استان از درآمدهایش را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر این ضریب نشان می‌دهد، چه میزان از درآمدهای هر استان دوباره به خود استان برمی‌گردد تا صرف مصارف عمومی استان شود. این ضریب معمولاً به صورت درصد بیان می‌شود و برای استان‌هایی که مازاد بر درآمدهایشان مصرف عمومی دارند، بیشتر از ۱۰۰ و برای استان‌هایی که کمتر از درآمدهای استانی‌شان مصرف عمومی دارند کمتر از ۱۰۰ است. شاخص مذکور برای استان‌های کشور در جدول زیر ارائه شده و ترتیب استان‌ها برحسب بزرگی ضریب بازگشت است. به عبارت دیگر استان‌های پله‌های بالاتر، استان‌هایی هستند که دارای مصارف عمومی بیشتری نسبت به درآمدهای استانی هستند.

از آنجا که مقادیر ضریب بازگشت چه از نظر بزرگی برای کل کشور و چه از نظر توزیع میان استان‌های مختلف مستلزم مقایسه است، از قانون بودجه سال ۱۳۹۳ استفاده شده است. این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، لرستان و سیستان و بلوچستان بیش از ۱۰۰ بوده که به معنای برخورداري بیش از ۱۰۰ درصدی استان از درآمدهایش است. نسبت مذکور برای سایر استان‌ها کمتر از ۱۰۰ بوده و استان‌های تهران، اصفهان و البرز کمترین ضریب بازگشت را داشته‌اند.

جدول ۵. ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۳

(درصد)

ردیف	نام استان	ضریب بازگشت لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	ردیف	نام استان	ضریب بازگشت قانون بودجه ۱۳۹۳
۱	ایلام	۱۴۵/۷	۱	کهگیلویه و بویراحمد	۱۸۹
۲	کهگیلویه و بویراحمد	۱۳۷/۵	۲	ایلام	۱۸۷
۳	خراسان جنوبی	۱۲۵/۹	۳	سیستان و بلوچستان	۱۶۹
۴	لرستان	۱۰۷/۴	۴	خراسان جنوبی	۱۵۸
۵	سیستان و بلوچستان	۱۰۶/۳	۵	گلستان	۱۰۸
۶	چهارمحال و بختیاری	۹۵/۰	۶	خراسان شمالی	۱۰۴
۷	گلستان	۸۸/۸	۷	لرستان	۱۰۳
۸	خراسان شمالی	۸۱/۰	۸	چهارمحال و بختیاری	۹۳
۹	کردستان	۷۷/۱	۹	کردستان	۹۱
۱۰	اردبیل	۷۳/۲	۱۰	کرمانشاه	۸۴
۱۱	کرمانشاه	۷۰/۲	۱۱	اردبیل	۸۳
۱۲	آذربایجان غربی	۵۲/۰	۱۲	همدان	۷۰
۱۳	همدان	۴۹/۸	۱۳	آذربایجان غربی	۶۵
۱۴	گیلان	۴۵/۱	۱۴	مازندران	۵۴
۱۵	مازندران	۴۳/۹	۱۵	فارس	۵۳
۱۶	سمنان	۴۲/۶	۱۶	گیلان	۴۹
۱۷	فارس	۳۹/۷	۱۷	سمنان	۴۸
۱۸	زنجان	۳۵/۵	۱۸	زنجان	۴۵
۱۹	قم	۳۵/۲	۱۹	قم	۴۲
۲۰	کرمان	۲۸/۳	۲۰	خوزستان	۳۷
۲۱	خراسان رضوی	۲۵/۹	۲۱	بوشهر	۳۵
۲۲	آذربایجان شرقی	۲۵/۴	۲۲	خراسان رضوی	۳۳
۲۳	خوزستان	۲۴/۸	۲۳	کرمان	۳۲
۲۴	بوشهر	۲۳/۴	۲۴	هرمزگان	۳۲
۲۵	یزد	۱۹/۶	۲۵	آذربایجان شرقی	۳۰
۲۶	قزوین	۱۷/۷	۲۶	یزد	۲۵
۲۷	هرمزگان	۱۷/۳	۲۷	قزوین	۲۳
۲۸	مرکزی	۱۷/۲	۲۸	مرکزی	۲۱
۲۹	البرز	۱۵/۱	۲۹	البرز	۱۷
۳۰	اصفهان	۹/۶	۳۰	اصفهان	۱۲
۳۱	تهران	۱/۹	۳۱	تهران	۲
	کل کشور	۱۶/۷		کل کشور	۲۰

مأخذ: همان.

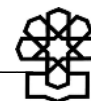
• همان‌طور که مشاهده می‌شود، پراکندگی استان‌ها از نظر نسبت مصارف به درآمدها تغییر یافته است. برای مثال در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ بزرگ‌ترین نسبت برابر با ۱۸۹ درصد بوده است، که به معنای برخورداری حدود ۱/۹ برابری از درآمدهاست. این درحالی است که بزرگ‌ترین نسبت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برابر با ۱۴۶ درصد است که به معنای برخورداری ۱/۵ برابری از درآمدها است. به عبارتی استان‌ها همگرا تر شده و از نظر ضریب برداشت برابرتر شده‌اند. در قانون سال ۱۳۹۳ تعداد ۷ استان دارای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی از درآمدهای استانی بوده‌اند، درحالی که در لایحه سال ۱۳۹۴ فقط ۵ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ درصد هستند.

• همچنین با مشاهده ترتیب قرار گرفتن استان‌ها می‌توان دریافت که توزیع درآمدهای استانی بین استان‌های مختلف نیز تغییر کرده است. برای مثال استان کهگیلویه و بویراحمد که در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ در جایگاه نخست قرار داشته است، در لایحه سال ۱۳۹۴ در جایگاه دوم قرار گرفته است.

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در بررسی بودجه استانی، بررسی مصارف عمومی استان‌ها و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان‌ها به صورت سرانه است. تبدیل ارقام بودجه استانی به سرانه اگرچه شاخصی نیست که بتوان با آن قضاوت کرد، اما مشاهده سرانه استان‌ها می‌تواند در ارائه تصویری از بودجه استانی کمک‌کننده باشد.

۳-۲. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها

در جدول ۳ مصارف عمومی و سرانه مصارف عمومی استان‌ها ارائه شده است. ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس بزرگی مصارف عمومی و سرانه مصارف عمومی است. همان‌طور که مشاهده می‌شود براساس مطلق مصارف عمومی به ترتیب استان‌های خوزستان، فارس، خراسان رضوی، تهران، مازندران و اصفهان در رتبه‌های اول تا ششم قرار گرفته‌اند. این ترتیب با مرتب کردن استان‌ها براساس سرانه مصارف عمومی تغییر یافته است. ترتیب قرار گرفتن شش استان اول از نظر سرانه مصارف عمومی عبارتند از: استان‌های بوشهر، ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، سمنان و خراسان شمالی. لازم به ذکر است اگرچه استان‌های کمتر توسعه یافته در رتبه‌های پایین قرار ندارند، اما ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس شاخص سرانه متناسب با ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس ضریب بازگشت نیست. به عبارت دیگر نحوه تخصیص اعتبارات به استان‌ها با هدف توسعه برابر، مبتنی بر سرانه اعتبارات نیست. زیرا برای مثال استان سیستان و بلوچستان که از نظر ضریب بازگشت بین سه استان اول قرار گرفته است، از نظر سرانه اعتبارات تخصیص یافته در رتبه ۱۷ قرار دارد.

جدول ۶. مصارف عمومی استان و سرانه مصارف عمومی استان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

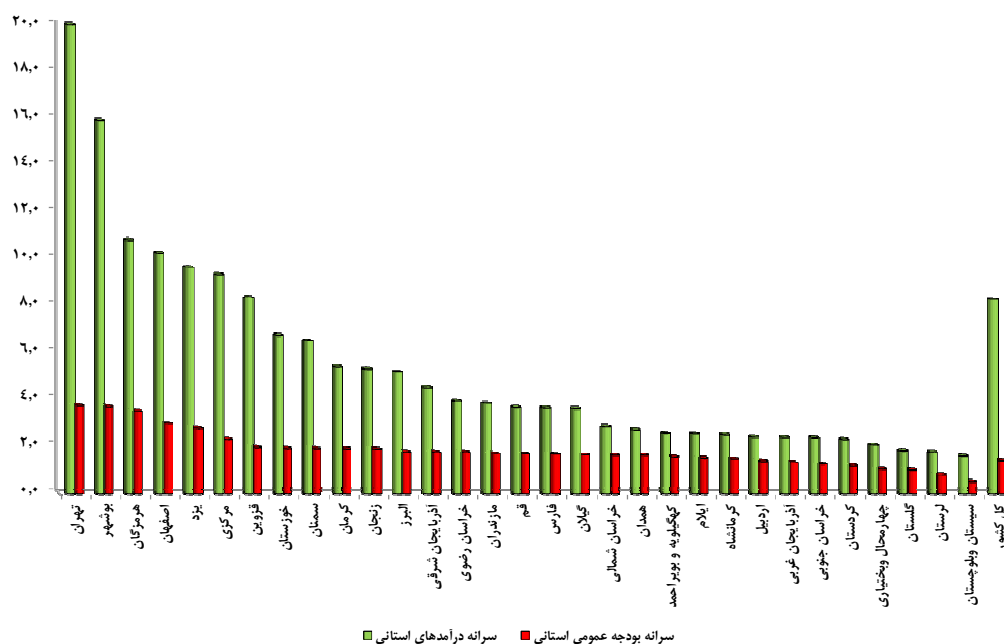
ردیف	استان‌ها	مصارف عمومی استانی	ردیف	استان‌ها	سرانه مصارف عمومی استانی
۱	خوزستان	۷,۹۹۸,۷۰۵	۱	بوشهر	۳/۷۳
۲	فارس	۶,۸۸۶,۰۴۱	۲	ایلام	۳/۶۷
۳	خراسان رضوی	۶,۴۶۷,۳۹۱	۳	کهگیلویه و بویراحمد	۳/۵
۴	تهران	۶,۱۲۹,۷۹۵	۴	خراسان جنوبی	۲/۹۷
۵	مازندران	۵,۳۵۷,۶۳۰	۵	سمنان	۲,۷۶
۶	اصفهان	۴,۹۵۲,۴۵۴	۶	خراسان شمالی	۲/۲۹
۷	کرمان	۴,۷۵۴,۶۲۴	۷	چهارمحال و بختیاری	۱/۹۳
۸	سیستان و بلوچستان	۴,۶۳۹,۲۹۵	۸	یزد	۱/۸۹
۹	آذربایجان شرقی	۴,۳۹۵,۴۸۷	۹	زنجان	۱/۸۸
۱۰	بوشهر	۴,۱۸۶,۰۲۷	۱۰	لرستان	۱/۸۷
۱۱	گیلان	۴,۱۳۰,۷۹۸	۱۱	هرمزگان	۱/۸۷
۱۲	آذربایجان غربی	۳,۹۸۲,۰۹۷	۱۲	کردستان	۱/۷۵
۱۳	کرمانشاه	۳,۴۲۸,۷۴۶	۱۳	اردبیل	۱/۷۴
۱۴	لرستان	۳,۳۹۷,۸۲۸	۱۴	کرمانشاه	۱/۷۳
۱۵	هرمزگان	۳,۱۹۰,۵۰۰	۱۵	مازندران	۱/۶۸
۱۶	گلستان	۳,۰۵۱,۱۳۵	۱۶	خوزستان	۱/۶۷
۱۷	کردستان	۲,۶۸۷,۳۲۴	۱۷	سیستان و بلوچستان	۱/۶۶
۱۸	کهگیلویه و بویراحمد	۲,۴۵۷,۷۲۱	۱۸	گیلان	۱/۶۲
۱۹	همدان	۲,۴۱۳,۳۱۴	۱۹	مرکزی	۱/۶۰
۲۰	مرکزی	۲,۳۵۷,۶۳۵	۲۰	گلستان	۱/۶۰
۲۱	خراسان جنوبی	۲,۲۸۱,۲۴۲	۲۱	کرمان	۱/۵۳
۲۲	اردبیل	۲,۲۳۴,۱۹۰	۲۲	قزوین	۱/۴۷
۲۳	ایلام	۲,۱۳۵,۱۰۳	۲۳	فارس	۱/۴۴
۲۴	خراسان شمالی	۲,۰۸۰,۷۰۱	۲۴	همدان	۱/۳۴
۲۵	یزد	۲,۰۵۳,۱۰۴	۲۵	قم	۱/۲۹
۲۶	البرز	۲,۰۱۷,۶۳۸	۲۶	آذربایجان غربی	۱/۲۳
۲۷	زنجان	۱,۹۸۹,۲۷۹	۲۷	آذربایجان شرقی	۱/۱۵
۲۸	سمنان	۱,۸۵۹,۸۹۷	۲۸	خراسان رضوی	۱/۰۲
۲۹	قزوین	۱,۸۴۲,۵۲۰	۲۹	اصفهان	۰/۹۸
۳۰	چهارمحال و بختیاری	۱,۸۰۴,۰۴۱	۳۰	البرز	۰/۷۸
۳۱	قم	۱,۵۸۸,۹۷۸	۳۱	تهران	۰/۴۸
	کل کشور	۱۰۸,۷۵۱,۲۴۰		کل کشور	۱/۳۸

مأخذ: همان.

شکل زیر مقایسه‌ای از درآمد سرانه و مصارف عمومی سرانه استان‌ها را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود تنها در استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، لرستان و سیستان و بلوچستان درآمد استانی سرانه کمتر از مصارف عمومی سرانه است.

نمودار ۴. مقایسه درآمد استانی سرانه و مصارف عمومی سرانه استان‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

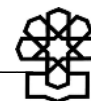
(میلیون ریال)

در جدول ۷ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سرانه به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود از منظر رقم مطلق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، استان‌های خوزستان، فارس و خراسان رضوی سه رتبه نخست را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که استان‌های زنجان، سمنان، چهارمحال و بختیاری، قزوین و قم به ترتیب کمترین میزان اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را داشته‌اند.

پنج استان اول از نظر سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عبارتند از: بویشهر، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، خراسان جنوبی و خراسان شمالی. پنج استان آخر از این منظر به ترتیب استان‌های تهران، البرز، اصفهان، خراسان رضوی و همدان هستند.^۱

۱. باید توجه داشت که در این قسمت تنها به بخشی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته شده است که به صورت استانی اختصاص می‌یابند و در حدود اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار می‌گیرد. بنابراین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون که به صورت ملی اختصاص می‌یابند در بخش‌های بعد مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

جدول ۷. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی و سرانه آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

ردیف	استان‌ها	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	ردیف	استان‌ها	سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی
۱	خوزستان	۴,۹۷۴,۷۵۰	۱	بوشهر	۲/۶۱
۲	فارس	۳,۶۲۷,۱۵۰	۲	کهگیلویه و بویراحمد	۱/۹۸
۳	خراسان رضوی	۳,۲۰۴,۴۵۰	۳	ایلام	۱/۷۴
۴	بوشهر	۲,۹۳۱,۰۰۰	۴	خراسان جنوبی	۱/۴۸
۵	سیستان و بلوچستان	۲,۸۳۵,۰۰۰	۵	خراسان شمالی	۱/۲۴
۶	کرمان	۲,۴۵۹,۶۵۰	۶	هرمزگان	۱/۱۲
۷	تهران	۲,۳۶۳,۳۰۰	۷	سمنان	۱/۱۱
۸	مازندران	۲,۲۴۰,۶۰۰	۸	خوزستان	۱/۰۴
۹	اصفهان	۲,۲۳۹,۸۰۰	۹	سیستان و بلوچستان	۱/۰۲
۱۰	آذربایجان شرقی	۲,۱۶۳,۹۰۰	۱۰	لرستان	۰/۹۹
۱۱	آذربایجان غربی	۱,۹۲۶,۸۰۰	۱۱	کردستان	۰/۸۸
۱۲	هرمزگان	۱,۹۱۴,۷۰۰	۱۲	زنجان	۰/۸۶
۱۳	لرستان	۱,۸۱۴,۴۵۰	۱۳	یزد	۰/۸۴
۱۴	گیلان	۱,۶۷۳,۳۰۰	۱۴	چهارمحال و بختیاری	۰/۸۱
۱۵	کرمانشاه	۱,۵۴۷,۵۵۰	۱۵	اردبیل	۰/۸
۱۶	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۳۹۲,۳۵۰	۱۶	کرمان	۰/۷۹
۱۷	کردستان	۱,۳۵۶,۵۵۰	۱۷	کرمانشاه	۰/۷۸
۱۸	گلستان	۱,۲۹۰,۶۰۰	۱۸	مرکزی	۰/۷۶
۱۹	خراسان جنوبی	۱,۱۴۱,۷۵۰	۱۹	فارس	۰/۷۶
۲۰	خراسان شمالی	۱,۱۲۶,۱۵۰	۲۰	قم	۰/۷۲
۲۱	مرکزی	۱,۱۱۸,۷۰۰	۲۱	قزوین	۰/۷۱
۲۲	اردبیل	۱,۰۳۲,۹۰۰	۲۲	مازندران	۰/۷
۲۳	ایلام	۱,۰۱۰,۹۵۰	۲۳	گلستان	۰/۶۹
۲۴	همدان	۱,۰۰۶,۴۵۰	۲۴	گیلان	۰/۶۶
۲۵	البرز	۹۶۳,۶۵۰	۲۵	آذربایجان غربی	۰/۶
۲۶	یزد	۹۱۶,۲۰۰	۲۶	آذربایجان شرقی	۰/۵۶
۲۷	زنجان	۹۰۷,۶۵۰	۲۷	همدان	۰/۵۶
۲۸	قم	۸۸۷,۹۰۰	۲۸	خراسان رضوی	۰/۵
۲۹	قزوین	۸۸۱,۷۰۰	۲۹	اصفهان	۰/۴۴
۳۰	چهارمحال و بختیاری	۷۵۳,۷۵۰	۳۰	البرز	۰/۳۷
۳۱	سمنان	۷۴۵,۹۵۰	۳۱	تهران	۰/۱۹
	کل کشور	۵۴,۴۴۹,۶۰۰		کل کشور	۰/۶۹

مأخذ: همان.

۳. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و به صورت ملی اختصاص می‌یابند

در این قسمت بخش‌هایی از اعتبارات استانی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ که تصمیم‌گیری در مورد آنها به صورت ملی صورت می‌گیرد، مورد مطالعه قرار گرفته است. لازم به ذکر است که شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها حق دخل و تصرف در این گونه اعتبارات را نخواهد داشت.

۳-۱. بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)

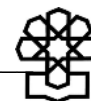
براساس جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی معادل ۸۳،۱۵۶ میلیارد ریال است و از این رقم ۲۸،۷۰۷ میلیارد ریال (حدود ۳۵ درصد) به اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) اختصاص یافته است. البته رقم مذکور به صورت سرجمع ارائه شده و مشخص نیست سهم هر استان از اعتبارات مذکور به چه میزان است.

پیوست ۱ لایحه بودجه محل اختصاص اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون را براساس ۵۳۷ طرح، ۲۳ برنامه و ۱۳ فصل نشان می‌دهد. اعتبار این طرح‌ها پس از مبادله موافقتنامه دستگاه اجرایی ذی‌ربط (و یا دستگاه ذی‌ربط استانی در صورت تفویض اختیار از طرف بالاترین مقام اجرایی) با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قابل مصرف بوده و جابجایی بین اعتبار طرح‌ها ممنوع است. همچنین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان باید تخصیص اعتبار طرح‌های مزبور را پس از ابلاغ توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مستقیماً به دستگاه اجرایی ذی‌ربط و خزانه معین استان‌ها ابلاغ نماید. اعتبارات این طرح‌ها در راستای اهداف و احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه درج شده و هرگونه افزایش در حجم عملیات و اهداف کمی این طرح‌ها منوط به اخذ مجوز از کمیسیون ماده (۲۱۵) قانون برنامه پنجم توسعه است.

به‌منظور بررسی دقیق‌تر این نوع از اعتبارات به صورت استانی، با اختصاص اعتبار طرح‌های مذکور به استان‌های مربوط می‌توان سهم هر استان را از این رقم محاسبه کرد. در ادامه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر استان محل تخصیص (تحلیل موضعی)

جدول زیر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون را به

تفکیک استان‌ها نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود بالغ بر ۵۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) به ۹ استان (تهران، فارس، لرستان، گیلان، اردبیل، اصفهان، خوزستان، خراسان رضوی و گلستان) اختصاص یافته است.

جدول ۸. سهم هر استان از اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون

(میلیون ریال)

ردیف	استان	مبلغ	درصد سهم از کل	ردیف	استان	مبلغ	درصد سهم از کل
۱	تهران	۲,۲۴۱,۹۶۸	۷/۸	۱۷	سیستان و بلوچستان	۸۳۱,۸۰۰	۲/۹
۲	فارس	۲,۱۸۸,۳۰۱	۷/۶	۱۸	کرمان	۷۹۷,۴۰۰	۲/۸
۳	لرستان	۱,۸۹۷,۸۰۰	۶/۶	۱۹	کهگیلویه و بویراحمد	۷۸۱,۳۲۰	۲/۷
۴	اردبیل	۱,۴۴۸,۷۲۶	۵/۰	۲۰	چهارمحال و بختیاری	۷۶۲,۶۰۰	۲/۷
۵	گیلان	۱,۴۱۵,۲۰۰	۴/۹	۲۱	سمنان	۶۱۷,۰۰۰	۲/۱
۶	اصفهان	۱,۳۵۷,۵۰۰	۴/۷	۲۲	یزد	۵۴۱,۸۰۰	۱/۹
۷	خوزستان	۱,۳۳۳,۸۴۰	۴/۶	۲۳	بوشهر	۴۶۰,۰۰۰	۱/۶
۸	خراسان رضوی	۱,۳۳۰,۸۲۱	۴/۶	۲۴	مرکزی	۴۲۷,۰۰۰	۱/۵
۹	گلستان	۱,۲۴۴,۵۰۰	۴/۳	۲۵	مازندران	۳۹۰,۹۶۴	۱/۴
۱۰	آذربایجان شرقی	۱,۱۶۱,۶۵۴	۴/۰	۲۶	ایلام	۳۸۸,۰۰۰	۱/۴
۱۱	آذربایجان غربی	۱,۰۵۸,۸۶۲	۳/۷	۲۷	قم	۳۸۳,۰۰۰	۱/۳
۱۲	هرمزگان	۹۸۳,۶۰۰	۳/۴	۲۸	قزوین	۳۴۷,۰۰۰	۱/۲
۱۳	کردستان	۸۹۹,۸۱۰	۳/۱	۲۹	خراسان شمالی	۳۴۲,۸۰۰	۱/۲
۱۴	کرمانشاه	۸۹۸,۱۴۲	۳/۱	۳۰	خراسان جنوبی	۲۹۰,۴۲۰	۱/۰
۱۵	زنجان	۸۶۴,۴۰۰	۳/۰	۳۱	البرز	۱۸۳,۶۰۱	۰/۶
۱۶	همدان	۸۳۷,۰۰۰	۲/۹		جمع	۲۸,۷۰۶,۸۲۹	۱۰۰

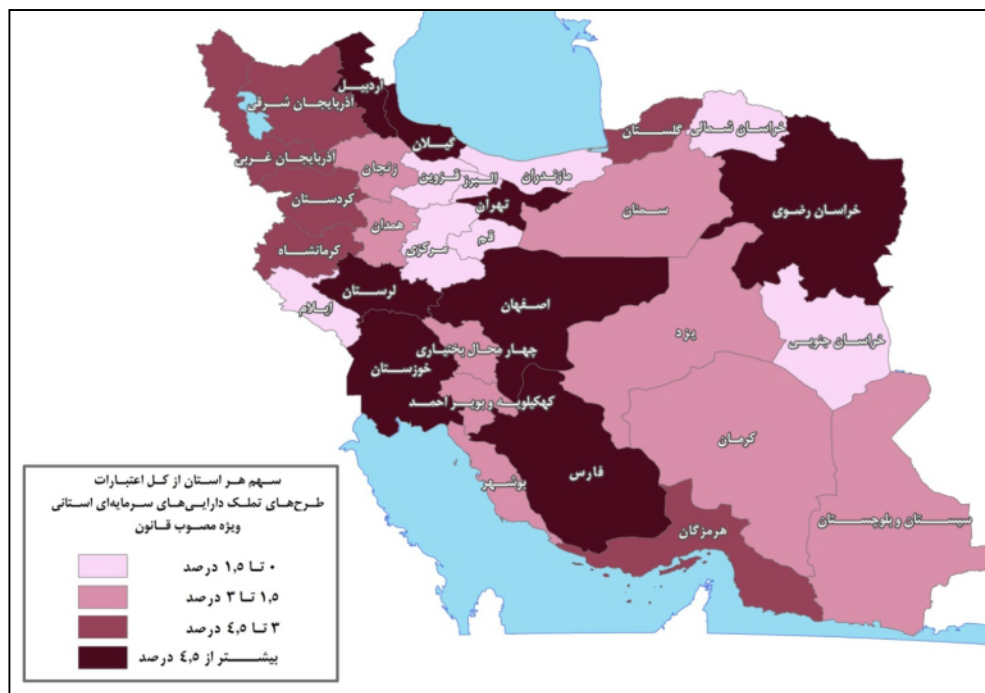
مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

نکته قابل توجه این است که حدود ۲۵ درصد از کل این اعتبارات مربوط به طرح‌های چهار استان توسعه‌یافته، تهران (۸/۷ درصد)، فارس (۷/۶ درصد)، اصفهان (۴/۷ درصد) و خراسان رضوی (۴/۶ درصد) بوده است. از سوی دیگر استان‌های البرز (۰/۹ درصد)، خراسان جنوبی (۱ درصد)، خراسان شمالی (۱/۲ درصد)، قزوین (۱/۲ درصد)، قم (۱/۳ درصد)، ایلام (۱/۴ درصد) و مازندران (۱/۴ درصد) به ترتیب کمترین سهم را از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های ملی استانی شده داشته‌اند. این در حالی است که استان‌های ایلام، خراسان جنوبی و خراسان شمالی

در طبقه استان‌های توسعه‌نیافته قرار گرفته‌اند.

سهم هر یک از استان‌های کشور از کل اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون در نقشه زیر به تصویر کشیده شده است:

نقشه ۱. سهم هر استان از کل اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

ب) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر فصول و برنامه‌ها (تحلیل موضوعی)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) در قالب ۱۳ فصل و ۲۳ برنامه پیش‌بینی شده است. در جدول زیر فهرست فصل‌های مذکور به همراه برنامه‌های مربوطه گزارش شده است:

جدول ۹. فهرست فصل‌ها و برنامه‌های مربوط به اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

ردیف	فصل	برنامه
۱	فصل اداره امور عمومی	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات
۲	فصل امور قضایی	برنامه اقدامات امور تأمینی و تربیتی
۳	فصل فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری	برنامه احداث، تأمین، نگهداری و اداره اماکن و فضاهای فرهنگی
		برنامه تأمین، حفاظت و مرمت میراث غیرمنقول با ارزش فرهنگی و تاریخی
		برنامه گسترش خدمات موزه‌ای
۴	فصل بهداشت و سلامت	برنامه خدمات درمانی
۵	فصل رفاه و تأمین اجتماعی	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات
		برنامه توانبخشی
		برنامه حمایت‌های اجتماعی
۶	فصل تربیت بدنی	برنامه احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی
۷	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	برنامه بهبود بهره‌برداری آب در عرصه کشاورزی
۸	فصل منابع آب	برنامه تأمین و عرضه آب
		برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب
		برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل
		برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی مشترک
۹	فصل صنعت و معدن	برنامه زیرساخت‌های صنعتی و معدنی
۱۰	فصل بازرگانی و تعاون	برنامه تنظیم سیاست‌های بازرگانی خارجی
		برنامه تنظیم بازار داخلی
۱۱	فصل انرژی	برنامه برق
۱۲	فصل حمل‌ونقل	برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای
		برنامه حمل‌ونقل هوایی
۱۳	فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری	برنامه سامانه‌های پساب و فاضلاب
		برنامه آب شهری و روستایی

در این ارتباط، نحوه تخصیص اعتبارات ملی استانی شده، برحسب فصل ۱۳ گانه، به شرح جدول زیر

است:

جدول ۱۰. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب فصول ۱۳گانه

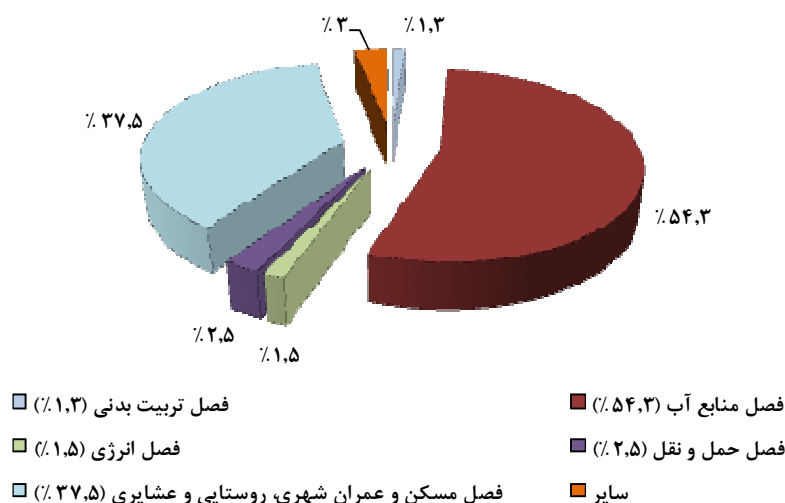
(میلیون ریال)

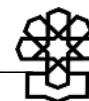
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

شماره طبقه‌بندی	فصل	مبلغ اعتبار
۱۰۲۰۰۰۰۰	فصل اداره امور عمومی	۴۳,۰۰۱
۱۰۳۰۰۰۰۰	فصل امور قضایی	۱۹۶,۰۰۴
۳۰۲۰۰۰۰۰	فصل فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری	۱۸۹,۱۵۲
۳۰۳۰۰۰۰۰	فصل بهداشت و سلامت	۱۷۵,۰۰۰
۳۰۴۰۰۰۰۰	فصل رفاه و تأمین اجتماعی	۵۶,۰۰۰
۳۰۵۰۰۰۰۰	فصل تربیت بدنی	۳۶۸,۵۰۰
۴۰۱۰۰۰۰۰	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۷۰,۰۰۰
۴۰۲۰۰۰۰۰	فصل منابع آب	۱۵,۵۸۹,۰۱۱
۴۰۳۰۰۰۰۰	فصل صنعت و معدن	۳۵,۱۰۰
۴۰۵۰۰۰۰۰	فصل بازرگانی و تعاون	۱۰۵,۲۰۶
۴۰۶۰۰۰۰۰	فصل انرژی	۴۲۰,۰۰۰
۴۰۷۰۰۰۰۰	فصل حمل و نقل	۷۰۶,۴۴۸
۴۰۹۰۰۰۰۰	فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری	۱۰,۷۵۳,۴۰۷
	جمع	۲۸,۷۰۶,۸۲۹

بررسی اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد بیش از ۱۵/۵ هزار میلیارد ریال از اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون به فصل «منابع آب» اختصاص یافته و پس از آن فصل «مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری»، با اختصاص بیش از ۱۰ هزار میلیارد ریال از اعتبارات ملی استانی شده، در رتبه دوم قرار گرفته است. این موضوع در نمودار زیر به نحو بهتری به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۵. تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب فصول مختلف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

بدین ترتیب مشاهده می‌شود بیش از ۹۰ درصد اعتبارات ملی استانی شده به دو فصل «منابع آب» و «مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری» اختصاص یافته و به ۱۱ فصل دیگر، کمتر از ۱۰ درصد اعتبارات تخصیص یافته است. در جدول زیر نحوه تخصیص اعتبارات برحسب برنامه‌ها گزارش شده است:

جدول ۱۱. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب برنامه‌های ۲۳ گانه

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	برنامه	مبلغ اعتبار	سهم از کل (درصد)
۱۰۲۲۴۰۰۰	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۴۳,۰۰۱	۰/۱۵
۱۰۳۰۲۰۰۰	برنامه اقدامات امور تأمین و تربیتی	۱۹۶,۰۰۴	۰/۶۸
۳۰۲۱۴۰۰۰	برنامه احداث، تأمین، نگهداری و اداره اماکن و فضاهای فرهنگی	۱۰۱,۱۵۲	۰,۳۵
۳۰۲۳۳۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت و مرمت میراث غیرمنقول با ارزش فرهنگی و تاریخی	۲۹,۰۰۰	۰/۱
۳۰۲۶۳۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۵۹,۰۰۰	۰/۲۱
۳۰۳۰۳۰۰۰	برنامه خدمات درمانی	۱۷۰,۰۰۰	۰/۵۹
۳۰۳۱۹۰۰۰	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات	۵,۰۰۰	۰/۰۲
۳۰۴۰۳۰۰۰	برنامه توانبخشی	۳۰,۰۰۰	۰/۱
۳۰۴۲۹۰۰۰	برنامه حمایت‌های اجتماعی	۲۶,۰۰۰	۰/۰۹
۳۰۵۰۸۰۰۰	برنامه احداث، تأمین و نگهداری اماکن و فضاهای ورزشی	۳۶۸,۵۰۰	۱/۲۸
۴۰۱۵۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری آب در عرصه کشاورزی	۷۰,۰۰۰	۰/۲۴
۴۰۲۰۱۰۰۰	برنامه تأمین و عرضه آب	۱۴,۸۵۴,۰۰۶	۵۱/۷۴
۴۰۲۰۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۴۱۵,۰۰۰	۱/۴۵
۴۰۲۰۳۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۳۲۰,۰۰۰	۱/۱۱
۴۰۲۰۴۰۰۰	برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی مشترک	۵	۰/۰۰
۴۰۳۰۱۰۰۰	برنامه زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۳۵,۱۰۰	۰/۱۲
۴۰۵۰۱۰۰۰	برنامه تنظیم سیاست‌های بازرگانی خارجی	۹۹,۰۵۸	۰/۳۵
۴۰۵۰۲۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی	۶,۱۴۸	۰/۰۲
۴۰۶۰۱۰۰۰	برنامه برق	۴۲۰,۰۰۰	۱/۴۶
۴۰۷۰۲۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای	۷۰۰,۱۴۸	۲/۴۴
۴۰۷۰۳۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل هوایی	۶,۳۰۰	۰/۰۲
۴۰۹۰۱۰۰۰	برنامه سامانه‌های پساب و فاضلاب	۱۰,۵۸۴,۵۰۷	۳۶/۸۷
۴۰۹۰۲۰۰۰	برنامه آب شهری و روستایی	۱۶۸,۹۰۰	۰/۵۹
	جمع	۲۸,۷۰۶,۸۲۹	۱۰۰

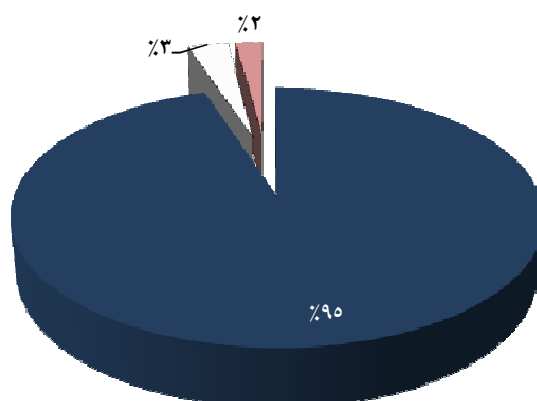
تجزیه و تحلیل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب برنامه‌ها نیز حکایت از آن دارد که برنامه «تأمین و عرضه آب» و برنامه «سامانه‌های پساب و فاضلاب» که متعلق به فصل‌های «منابع آب» و «مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری»، به ترتیب با ۱۵ و ۱۱ هزار میلیارد ریال، بیشترین سهم از اعتبارات را به خود تخصیص داده‌اند.

در ادامه با توجه به سهم قابل توجه فصل «منابع آب»، به بررسی دقیق‌تر جزئیات مربوط به این فصل، پرداخته می‌شود. در این ارتباط ۴ برنامه ذیل فصل «منابع آب» قرار می‌گیرد که عبارتند از:

- برنامه تأمین و عرضه آب که عمدتاً طرح‌هایی نظیر ساخت سد، ساخت شبکه آبیاری و زهکشی و آبرسانی به شهرها و روستاها را دربر می‌گیرد.
  - برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب که شامل طرح‌های علاج‌بخشی سدها، مرمت شبکه‌های آبیاری و زهکشی و بازسازی خطوط آبرسانی می‌شود.
  - برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل که طرح‌های مربوط به مطالعه و اجرای ساماندهی رودخانه‌های مرزی را دربر می‌گیرد.
  - برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی مشترک که شامل طرح‌های مربوط به ساختمان سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی در مناطق مرزی کشور می‌شود.
- در جدول فوق، میزان اعتبار تخصیص یافته به هر یک از این برنامه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ مشخص شده است. بر همین اساس، در نمودار زیر، سهم هر یک از این برنامه‌ها از کل اعتبار تخصیص یافته به فصل «منابع آب»، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۶. نحوه اختصاص اعتبارات ملی استانی شده فصل منابع آب به برنامه‌های مربوط

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

■ برنامه تأمین و عرضه آب   □ برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل   ■ برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب

همان‌گونه که در نقشه مشخص است، فصل منابع آب در بسیاری از استان‌ها بیش از ۵۰ درصد اعتبار ملی استانی شده را تشکیل می‌دهد و در برخی از استان‌ها نظیر اردبیل، لرستان، چهارمحال و بختیاری و بوشهر این سهم به بیش از ۷۵ درصد رسیده است.

ج) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر درصد پیشرفت طرح‌ها (تحلیل محتوایی)

در جدول زیر گزارشی از نحوه تخصیص اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون، برحسب میزان پیشرفت طرح‌ها ارائه شده است:

جدول ۱۲. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب میزان پیشرفت طرح‌ها

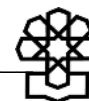
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

شرح	تعداد	درصد تعداد از کل	اعتبار تخصیص یافته	سهم اعتبار از کل	تعداد طرح‌هایی که پیش‌بینی شده با تخصیص اعتبار در سال ۱۳۹۴ پایان یابند
طرح‌های با پیشرفت بالای ۸۰ درصد	۱۰۳	۱۹/۲	۵,۸۴۲,۵۴۷	۲۰/۴	۸۶
طرح‌های با پیشرفت بین ۵۰ تا ۸۰ درصد	۱۲۸	۲۳/۸	۸,۴۰۱,۶۶۸	۲۹/۳	۷۳
طرح‌های با پیشرفت بین ۲۰ تا ۵۰ درصد	۱۲۳	۲۲/۹	۹,۳۲۷,۹۷۵	۳۲/۵	۱۰
طرح‌های با پیشرفت کمتر از ۲۰ درصد	۱۸۳	۳۴/۱	۵,۱۳۴,۶۳۹	۱۷/۹	۲
جمع	۵۳۷	۱۰۰	۲۸,۷۰۶,۸۲۹	۱۰۰	۱۷۱

براساس اطلاعات جدول فوق بیش از ۴۰ درصد طرح‌ها پیشرفت بالای ۵۰ درصد و حدود ۲۰ درصد از آنها، بیش از ۸۰ درصد پیشرفت داشته‌اند. همچنین حدود ۶۰ درصد از طرح‌های ملی استانی شده، کمتر از ۵۰ درصد پیشرفت داشته‌اند. به‌علاوه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، پیش‌بینی شده است که با تحقق اعتبارات مشخص شده، تعداد ۱۷۱ طرح، به بهره‌برداری برسد که در میان آنها ۱۲ طرح، در حال حاضر پیشرفتی کمتر از ۵۰ درصد دارند.

ازسوی دیگر، بررسی اعتبار پیش‌بینی شده برای سال‌های بعد طرح‌ها نشان می‌دهد، با فرض تحقق لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، تعداد ۱۳ طرح باقی می‌مانند که میزان پیشرفت آنها بالای ۹۵ درصد خواهد

بود و ۲۸ طرح دیگر نیز بین ۸۵ تا ۹۵ درصد پیشرفت خواهند داشت. این درحالی است که اعتبار پیش‌بینی شده برای سال‌های بعد این طرح‌ها تنها معادل ۵/۵ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ است:

جدول ۱۳. طرح‌های با پیشرفت بالای ۸۵ درصد با فرض تحقق لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

شرح	تعداد	اعتبار پیش‌بینی شده برای سال‌های بعد	نسبت از کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ (درصد)
طرح‌های با پیشرفت بالای ۹۵ درصد	۱۳	۱۰۹,۰۷۶	۰/۳۸
طرح‌های با پیشرفت بین ۸۵ تا ۹۵ درصد	۲۸	۱,۴۵۷,۳۱۹	۵/۰۸
جمع	۴۱	۱,۴۶۶,۳۹۵	۵/۴۶

۲-۳. بررسی اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۹۴

در جدول (۲-۱۰) لایحه قانون بودجه سال ۱۳۹۴ اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه، در چهار سرفصل «اعتبارات استان»، «اعتبارات استانی موضوع ردیف ۵۶-۵۵۰۰۰۰»، «اعتبارات ملی و استانی ویژه موضوع ردیف ۵۶-۵۵۰۰۰۰» و «جمع کل اعتبارات ماده (۱۸۰)» به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. باید توجه داشت که ارقام ستون اعتبارات استانی در سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدول ۱۰ لحاظ شده است و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استانی در این قسمت امکان دخل و تصرف دارد، اما بخش‌های دیگر به صورت ملی تخصیص می‌یابد و خارج از اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

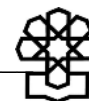
همان‌طور که مشاهده می‌شود استان‌های سیستان و بلوچستان، فارس، کرمان، خوزستان و خراسان رضوی به ترتیب بیشترین سهم را از اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) داشته‌اند و از سوی دیگر استان‌های قم، سمنان، قزوین، زنجان و چهارمحال و بختیاری در رتبه‌های پایانی قرار گرفته‌اند.

جدول ۱۴. بررسی اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه

(میلیون ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

ردیف	استان	اعتبارات استانی (جدول ۱- ۱۰)	اعتبارات استانی موضوع ردیف ۵۵۰۰۰۰-۵۶	اعتبارات ملی و استانی ویژه موضوع ردیف ۵۶-۵۵۰۰۰۰	جمع کل اعتبارات ماده (۱۸۰)	اعتبارات ماده (۱۸۰) بدون اعتبارات استانی	سهم هر استان از اعتبارات ماده (۱۸۰) بدون اعتبارات استانی (درصد)
۱	سیستان و بلوچستان	۵۰۹,۰۰۰	۱,۳۳۲,۰۰۰	۳,۷۰۰,۰۰۰	۵,۵۴۱,۰۰۰	۵,۰۳۲,۰۰۰	۸/۳
۲	فارس	۳۸۵,۱۵۰	۱,۱۳۴,۰۰۰	۳,۰۵۰,۰۰۰	۴,۵۶۹,۱۵۰	۴,۱۸۴,۰۰۰	۶/۹
۳	کرمان	۳۴۹,۶۵۰	۹۷۲,۰۰۰	۲,۶۷۰,۰۰۰	۳,۹۹۱,۶۵۰	۳,۶۴۲,۰۰۰	۶/۰
۴	خوزستان	۳۷۲,۷۵۰	۱,۱۰۰,۰۰۰	۲,۳۱۰,۰۰۰	۳,۷۸۲,۷۵۰	۳,۴۱۰,۰۰۰	۵/۶
۵	خراسان رضوی	۳۳۳,۴۵۰	۷۹۷,۴۰۰	۲,۳۰۰,۰۰۰	۳,۴۳۰,۸۵۰	۳,۰۹۷,۴۰۰	۵/۱
۶	مازندران	۲۷۳,۶۰۰	۷۵۶,۰۰۰	۲,۱۱۰,۰۰۰	۳,۱۳۹,۶۰۰	۲,۸۶۶,۰۰۰	۴/۷
۷	آذربایجان غربی	۲۶۳,۸۰۰	۷۱۱,۰۰۰	۱,۹۴۰,۰۰۰	۲,۹۱۴,۸۰۰	۲,۶۵۱,۰۰۰	۴/۴
۸	هرمزگان	۲۱۹,۷۰۰	۷۱۶,۴۰۰	۱,۸۱۰,۰۰۰	۲,۷۴۶,۱۰۰	۲,۵۲۶,۴۰۰	۴/۲
۹	گیلان	۲۱۹,۳۰۰	۵۷۶,۰۰۰	۱,۹۱۰,۰۰۰	۲,۷۰۵,۳۰۰	۲,۴۸۶,۰۰۰	۴/۱
۱۰	لرستان	۲۴۴,۷۵۰	۶۴۸,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۲,۶۹۲,۷۵۰	۲,۴۴۸,۰۰۰	۴/۰
۱۱	آذربایجان شرقی	۲۳۴,۹۰۰	۶۳۶,۰۰۰	۱,۷۲۰,۰۰۰	۲,۵۹۰,۹۰۰	۲,۳۵۶,۰۰۰	۳/۹
۱۲	کردستان	۲۱۶,۵۵۰	۵۹۰,۴۰۰	۱,۶۱۰,۰۰۰	۲,۴۱۶,۹۵۰	۲,۲۰۰,۴۰۰	۳/۶
۱۳	اصفهان	۲۲۹,۸۰۰	۵۸۵,۰۰۰	۱,۵۹۰,۰۰۰	۲,۴۰۴,۸۰۰	۲,۱۷۵,۰۰۰	۳/۶
۱۴	کرمانشاه	۲۰۶,۰۵۰	۵۴۰,۰۰۰	۱,۴۶۰,۰۰۰	۲,۲۰۶,۰۵۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۳/۳
۱۵	گلستان	۱۷۵,۶۰۰	۴۵۰,۰۰۰	۱,۲۹۰,۰۰۰	۱,۹۱۵,۶۰۰	۱,۷۴۰,۰۰۰	۲/۹
۱۶	تهران	۲۲۵,۳۰۰	۴۲۴,۸۰۰	۱,۱۸۰,۰۰۰	۱,۸۳۰,۱۰۰	۱,۶۰۴,۸۰۰	۲/۶
۱۷	خراسان جنوبی	۱۳۰,۷۵۰	۴۵۰,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰	۱,۶۸۰,۷۵۰	۱,۵۵۰,۰۰۰	۲/۶
۱۸	کهگیلویه و بویراحمد	۱۲۹,۳۵۰	۴۱۴,۰۰۰	۱,۰۷۰,۰۰۰	۱,۶۱۳,۳۵۰	۱,۴۸۴,۰۰۰	۲/۴
۱۹	بوشهر	۱۰۲,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	۹۵۰,۰۰۰	۱,۴۶۲,۰۰۰	۱,۳۶۰,۰۰۰	۲/۲
۲۰	همدان	۱۲۹,۴۵۰	۳۶۳,۶۰۰	۹۵۰,۰۰۰	۱,۴۴۳,۰۵۰	۱,۳۱۳,۶۰۰	۲/۲
۲۱	خراسان شمالی	۱۲۱,۱۵۰	۳۶۰,۰۰۰	۹۵۰,۰۰۰	۱,۴۳۱,۱۵۰	۱,۳۱۰,۰۰۰	۲/۲
۲۲	اردبیل	۱۱۷,۹۰۰	۳۰۶,۰۰۰	۸۵۵,۰۰۰	۱,۲۷۸,۹۰۰	۱,۱۶۱,۰۰۰	۱/۹
۲۳	مرکزی	۱۰۸,۲۰۰	۲۸۰,۰۰۰	۷۷۰,۰۰۰	۱,۱۵۸,۲۰۰	۱,۰۵۰,۰۰۰	۱/۷
۲۴	ایلام	۱۱۰,۹۵۰	۳۲۴,۰۰۰	۷۲۰,۰۰۰	۱,۱۵۴,۹۵۰	۱,۰۴۴,۰۰۰	۱/۷
۲۵	یزد	۹۵,۲۰۰	۲۷۵,۴۰۰	۷۶۵,۰۰۰	۱,۱۳۵,۶۰۰	۱,۰۴۰,۴۰۰	۱/۷
۲۶	البرز	۱۲۹,۱۵۰	۲۷۰,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۱,۱۴۹,۱۵۰	۱,۰۲۰,۰۰۰	۱/۷
۲۷	چهارمحال و بختیاری	۹۶,۷۵۰	۲۴۶,۶۰۰	۶۸۵,۰۰۰	۱,۰۲۸,۳۵۰	۹۳۱,۶۰۰	۱/۵
۲۸	قزوین	۸۰,۷۰۰	۲۴۳,۰۰۰	۶۷۵,۰۰۰	۹۹۸,۷۰۰	۹۱۸,۰۰۰	۱/۵
۲۹	زنجان	۸۳,۶۵۰	۲۵۰,۰۰۰	۶۴۰,۰۰۰	۹۷۳,۶۵۰	۸۹۰,۰۰۰	۱/۵
۳۰	سمنان	۵۷,۹۵۰	۱۹۴,۴۰۰	۵۴۰,۰۰۰	۷۹۲,۳۵۰	۷۳۴,۴۰۰	۱/۲
۳۱	قم	۴۷,۵۰۰	۱۴۴,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۵۷۱,۵۰۰	۵۲۴,۰۰۰	۰/۹
	کل کشور	۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۶,۵۰۰,۰۰۰	۴۴,۲۵۰,۰۰۰	۶۶,۷۵۰,۰۰۰	۶۰,۷۵۰,۰۰۰	۱۰۰

برای محاسبه جمع کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی که در مورد آنها به صورت ملی تصمیم‌گیری می‌شود، کافی است رقم اعتبارات ماده (۱۸۰) (بدون اعتبارات استانی) با اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) جمع شود.

جدول ۱۵. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

که به صورت ملی تخصیص داده می‌شود (میلیون ریال)

ردیف	استان	اعتبارات ماده (۱۸۰) بدون اعتبارات استانی	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)	جمع	سهم از کل (درصد)
۱	فارس	۴,۱۸۴,۰۰۰	۲,۱۸۸,۳۰۱	۶,۳۷۲,۳۰۱	۷/۱
۲	سیستان و بلوچستان	۵,۰۳۲,۰۰۰	۸۳۱,۸۰۰	۵,۸۶۳,۸۰۰	۶/۶
۳	خوزستان	۳,۴۱۰,۰۰۰	۱,۳۳۳,۸۴۰	۴,۷۴۳,۸۴۰	۵/۳
۴	کرمان	۳,۶۴۲,۰۰۰	۷۹۷,۴۰۰	۴,۴۳۹,۴۰۰	۵/۰
۵	خراسان رضوی	۳,۰۹۷,۴۰۰	۱,۳۳۰,۸۲۱	۴,۴۲۸,۲۲۱	۵/۰
۶	لرستان	۲,۴۴۸,۰۰۰	۱,۸۹۷,۸۰۰	۴,۳۴۵,۸۰۰	۴/۹
۷	گیلان	۲,۴۸۶,۰۰۰	۱,۴۱۵,۲۰۰	۳,۹۰۱,۲۰۰	۴/۴
۸	تهران	۱,۶۰۴,۸۰۰	۲,۲۴۱,۹۶۸	۳,۸۴۶,۷۶۸	۴/۳
۹	آذربایجان غربی	۲,۶۵۱,۰۰۰	۱,۰۵۸,۸۶۲	۳,۷۰۹,۸۶۲	۴/۱
۱۰	اصفهان	۲,۱۷۵,۰۰۰	۱,۳۵۷,۵۰۰	۳,۵۳۲,۵۰۰	۳/۹
۱۱	آذربایجان شرقی	۲,۳۵۶,۰۰۰	۱,۱۶۱,۶۵۴	۳,۵۱۷,۶۵۴	۳/۹
۱۲	هرمزگان	۲,۵۲۶,۴۰۰	۹۸۳,۶۰۰	۳,۵۱۰,۰۰۰	۳/۹
۱۳	مازندران	۲,۸۶۶,۰۰۰	۳۹۰,۹۶۴	۳,۲۵۶,۹۶۴	۳/۶
۱۴	کردستان	۲,۲۰۰,۴۰۰	۸۹۹,۸۱۰	۳,۱۰۰,۲۱۰	۳/۵
۱۵	گلستان	۱,۷۴۰,۰۰۰	۱,۲۴۴,۵۰۰	۲,۹۸۴,۵۰۰	۳/۳
۱۶	کرمانشاه	۲,۰۰۰,۰۰۰	۸۹۸,۱۴۲	۲,۸۹۸,۱۴۲	۳/۲
۱۷	اردبیل	۱,۱۶۱,۰۰۰	۱,۴۴۸,۷۲۶	۲,۶۰۹,۷۲۶	۲/۹
۱۸	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۴۸۴,۰۰۰	۷۸۱,۳۲۰	۲,۲۶۵,۳۲۰	۲/۵
۱۹	همدان	۱,۳۱۳,۶۰۰	۸۳۷,۰۰۰	۲,۱۵۰,۶۰۰	۲/۴
۲۰	خراسان جنوبی	۱,۵۵۰,۰۰۰	۲۹۰,۴۲۰	۱,۸۴۰,۴۲۰	۲/۱
۲۱	بوشهر	۱,۳۶۰,۰۰۰	۴۶۰,۰۰۰	۱,۸۲۰,۰۰۰	۲/۰
۲۲	زنجان	۸۹۰,۰۰۰	۸۶۴,۴۰۰	۱,۷۵۴,۴۰۰	۲/۰
۲۳	چهارمحال و بختیاری	۹۳۱,۶۰۰	۷۶۲,۶۰۰	۱,۶۹۴,۲۰۰	۱/۹
۲۴	خراسان شمالی	۱,۳۱۰,۰۰۰	۳۴۲,۸۰۰	۱,۶۵۲,۸۰۰	۱/۸
۲۵	یزد	۱,۰۴۰,۴۰۰	۵۴۱,۸۰۰	۱,۵۸۲,۲۰۰	۱/۸
۲۶	مرکزی	۱,۰۵۰,۰۰۰	۴۲۷,۰۰۰	۱,۴۷۷,۰۰۰	۱/۷
۲۷	ایلام	۱,۰۴۴,۰۰۰	۳۸۸,۰۰۰	۱,۴۳۲,۰۰۰	۱/۶
۲۸	سمنان	۷۳۴,۴۰۰	۶۱۷,۰۰۰	۱,۳۵۱,۴۰۰	۱/۵

ردیف	استان	اعتبارات ماده (۱۸۰) بدون اعتبارات استانی	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)	جمع	سهم از کل (درصد)
۲۹	قزوین	۹۱۸,۰۰۰	۳۴۷,۰۰۰	۱,۲۶۵,۰۰۰	۱/۴
۳۰	البرز	۱,۰۲۰,۰۰۰	۱۸۳,۶۰۱	۱,۲۰۳,۶۰۱	۱/۳
۳۱	قم	۵۲۴,۰۰۰	۳۸۳,۰۰۰	۹۰۷,۰۰۰	۱/۰
	کل کشور	۶۰,۷۵۰,۰۰۰	۲۸,۷۰۶,۸۲۹	۸۹,۴۵۶,۸۲۹	۱۰۰

بنابراین مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ اختصاص یافته است، معادل سرجمع جدول ۱۵ و جدول ۷ است که در جدول ۱۶ نشان داده شده است.

جدول ۱۶. مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴

(میلیون ریال)

ردیف	استان‌ها	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون + اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰)	مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	سهم هر استان (درصد)
۱	فارس	۳,۶۲۷,۱۵۰	۶,۳۷۲,۳۰۱	۹,۹۹۹,۴۵۱	۶/۹
۲	خوزستان	۴,۹۷۴,۷۵۰	۴,۷۴۳,۸۴۰	۹,۷۱۸,۵۹۰	۶/۸
۳	سیستان و بلوچستان	۲,۸۳۵,۰۰۰	۵,۸۶۳,۸۰۰	۸,۶۹۸,۸۰۰	۶/۰
۴	خراسان رضوی	۳,۲۰۴,۴۵۰	۴,۴۲۸,۲۲۱	۷,۶۳۲,۶۷۱	۵/۳
۵	کرمان	۲,۴۵۹,۶۵۰	۴,۴۳۹,۴۰۰	۶,۸۹۹,۰۵۰	۴/۸
۶	تهران	۲,۳۶۳,۳۰۰	۳,۸۴۶,۷۶۸	۶,۲۱۰,۰۶۸	۴/۳
۷	لرستان	۱,۸۱۴,۴۵۰	۴,۳۴۵,۸۰۰	۶,۱۶۰,۲۵۰	۴/۳
۸	اصفهان	۲,۲۳۹,۸۰۰	۳,۵۳۲,۵۰۰	۵,۷۷۲,۳۰۰	۴/۰
۹	آذربایجان شرقی	۲,۱۶۳,۹۰۰	۳,۵۱۷,۶۵۴	۵,۶۸۱,۵۵۴	۳/۹
۱۰	آذربایجان غربی	۱,۹۲۶,۸۰۰	۳,۷۰۹,۸۶۲	۵,۶۳۶,۶۶۲	۳/۹
۱۱	گیلان	۱,۶۷۳,۳۰۰	۳,۹۰۱,۲۰۰	۵,۵۷۴,۵۰۰	۳/۹
۱۲	مازندران	۲,۲۴۰,۶۰۰	۳,۲۵۶,۹۶۴	۵,۴۹۷,۵۶۴	۳/۸
۱۳	هرمزگان	۱,۹۱۴,۷۰۰	۳,۵۱۰,۰۰۰	۵,۴۲۴,۷۰۰	۳/۸
۱۴	بوشهر	۲,۹۳۱,۰۰۰	۱,۸۲۰,۰۰۰	۴,۷۵۱,۰۰۰	۳/۳
۱۵	کردستان	۱,۳۵۶,۵۵۰	۳,۱۰۰,۲۱۰	۴,۴۵۶,۷۶۰	۳/۱
۱۶	کرمانشاه	۱,۵۴۷,۵۵۰	۲,۸۹۸,۱۴۲	۴,۴۴۵,۶۹۲	۳/۱
۱۷	گلستان	۱,۲۹۰,۶۰۰	۲,۹۸۴,۵۰۰	۴,۲۷۵,۱۰۰	۳/۰
۱۸	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۳۹۲,۳۵۰	۲,۲۶۵,۳۲۰	۳,۶۵۷,۶۷۰	۲/۵

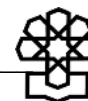

ردیف	استان‌ها	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون + اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰)	مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	سهم هر استان (درصد)
۱۹	اردبیل	۱,۰۳۲,۹۰۰	۲,۶۰۹,۷۲۶	۳,۶۴۲,۶۲۶	۲/۵
۲۰	همدان	۱,۰۰۶,۴۵۰	۲,۱۵۰,۶۰۰	۳,۱۵۷,۰۵۰	۲/۲
۲۱	خراسان جنوبی	۱,۱۴۱,۷۵۰	۱,۸۴۰,۴۲۰	۲,۹۸۲,۱۷۰	۲/۱
۲۲	خراسان شمالی	۱,۱۲۶,۱۵۰	۱,۶۵۲,۸۰۰	۲,۷۷۸,۹۵۰	۱/۹
۲۳	زنجان	۹۰۷,۶۵۰	۱,۷۵۴,۴۰۰	۲,۶۶۲,۰۵۰	۱/۸
۲۴	مرکزی	۱,۱۱۸,۷۰۰	۱,۴۷۷,۰۰۰	۲,۵۹۵,۷۰۰	۱/۸
۲۵	یزد	۹۱۶,۲۰۰	۱,۵۸۲,۲۰۰	۲,۴۹۸,۴۰۰	۱/۷
۲۶	چهارمحال و بختیاری	۷۵۳,۷۵۰	۱,۶۹۴,۲۰۰	۲,۴۴۷,۹۵۰	۱/۷
۲۷	ایلام	۱,۰۱۰,۹۵۰	۱,۴۳۲,۰۰۰	۲,۴۴۲,۹۵۰	۱/۷
۲۸	البرز	۹۶۳,۶۵۰	۱,۲۰۳,۶۰۱	۲,۱۶۷,۲۵۱	۱/۵
۲۹	قزوین	۸۸۱,۷۰۰	۱,۲۶۵,۰۰۰	۲,۱۴۶,۷۰۰	۱/۵
۳۰	سمنان	۷۴۵,۹۵۰	۱,۳۵۱,۴۰۰	۲,۰۹۷,۳۵۰	۱/۵
۳۱	قم	۸۸۷,۹۰۰	۹۰۷,۰۰۰	۱,۷۹۴,۹۰۰	۱/۲
	کل کشور	۵۴,۴۴۹,۶۰۰	۸۹,۴۵۶,۸۲۹	۱۴۳,۹۰۶,۴۲۹	۱۰۰

جمع‌بندی و پیشنهادها

- بررسی منابع و مصارف استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد:
- سهم درآمدهای استانی از کل منابع بودجه عمومی دولت حدود ۲۵ درصد است که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به میزان ۲/۳ واحد درصد افزایش یافته است.
  - ۲۹ درصد از منابع عمومی دولت و ۱/۷ درصد از درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ استانی است.
  - بیش از ۹۰ درصد از درآمدهای استانی از محل درآمدهای مالیاتی تأمین می‌گردد.
  - سهم اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ به ترتیب معادل ۳/۳ درصد و ۱۱/۴ درصد بوده است. در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ سهم اعتبارات هزینه‌ای استانی تقریباً بدون تغییر باقیمانده، اما سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی حدود ۳/۴ واحد درصد کاهش یافته است.
  - امور اقتصادی بیش از ۵۰ درصد از اعتبارات استانی را به خود اختصاص می‌دهند. سهم این امور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۳ حدود ۶/۳ واحد درصد افزایش یافته است.

- تهران با داشتن حدود ۵۰ درصد از درآمدهای استانی در جایگاه نخست قرار گرفته است.
- مزاد درآمد استانی نشان می‌دهد که از بین ۳۱ استان کشور، ۲۶ استان دارای مزاد درآمد مثبت هستند.
- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، تنها ۵ استان دارای ضریب بازگشت (نسبت مصارف استانی به درآمد استانی) بالای ۱۰۰ درصد هستند.
- مقایسه درآمد سرانه و مصارف عمومی سرانه استان‌ها نشان می‌دهد، تنها در ۵ استان درآمد استانی سرانه کمتر از مصارف عمومی سرانه است.
- اعتبارات موضوع ماده (۱۸۰) قانون برنامه در لایحه بودجه با افزایش حدود ۵۲ درصدی نسبت به قانون، به رقم ۶۶,۷۵۰ میلیارد ریال رسیده است که نسبت به کل اعتبارات بودجه عمومی حدود ۲/۵ درصد می‌شود.
- بررسی اجمالی «اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، چند نکته در ترکیب این بخش از اعتبارات را که تشکیل‌دهنده حدود ۳۵ درصد از کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌هاست، نمایان می‌سازد:
- تحلیل موضعی اعتبارات طرح‌های ملی استانی شده (بررسی پراکندگی جغرافیایی اعتبارات) حکایت از آن دارد که بیش از ۵۰ درصد از این اعتبارات به ۹ استان کشور اختصاص یافته است و در این میان ۲۵ درصد از اعتبارات به ۴ استان تهران، فارس، اصفهان و خراسان رضوی تخصیص یافته است و در مقابل به استان‌های توسعه‌نیافته‌ای نظیر ایلام، خراسان شمالی و خراسان جنوبی، در مجموع سهمی حدود ۶ درصد (۱/۸ هزار میلیارد ریال) اختصاص یافته است.
- بیش از ۵۴ درصد از کل اعتبارات به فصل «منابع آب» اختصاص یافته است. همچنین در میان برنامه‌های ۲۳ گانه، بیش از ۵۱ درصد اعتبارات به برنامه «تأمین و عرضه آب» که ذیل فصل «منابع آب» قرار دارد، تخصیص یافته است.
- بخش قابل توجهی از اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون، در لایحه سال ۱۳۹۴، به ۷۸ سد در ۲۶ استان مربوط می‌شود. جدول زیر اطلاعات سدهای مذکور را از منظر درصد پیشرفت پس از تخصیص اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۴، هزینه‌هایی که تاکنون برای آنها صرف شده است و اعتباراتی که باید در آینده به آنها اختصاص یابد نشان می‌دهد.

جدول ۱۷. بررسی ۷۸ سد موجود در اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ (هزار میلیارد ریال)

ردیف	درصد پیشرفت پس از تخصیص اعتبارات بودجه ۱۳۹۴	تعداد سد	اعتبارات تخصیص یافته تا پایان سال ۱۳۹۴	اعتباراتی که باید در آینده به آنها تخصیص یابد
۱	۱۰۰ درصد	۲۰	۱۳/۸	-
۲	۸۵-۱۰۰ درصد	۶	۴/۵	۰/۱
۳	۵۰-۸۵ درصد	۸	۲/۵	۱/۹
۴	۲۰-۵۰ درصد	۱۶	۴/۲	۸/۷
۵	کمتر از ۲۰ درصد	۲۸	۱/۹	۲۴/۰
	جمع	۷۸	۲۶/۹	۳۴/۷

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۴.

همان‌طور که مشاهده می‌شود تاکنون نزدیک به ۲۷ هزار میلیارد ریال به ساخت سدهای مذکور اختصاص یافته است و برای تکمیل آنها نیاز به حدود ۳۵ هزار میلیارد ریال است. این رقم بیش از ۵/۵ برابر اعتباری است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ برای تکمیل سدهای مذکور اختصاص یافته است.

• بدین ترتیب ملاحظه می‌شود توسعه و بازسازی سدهای کشور، مهمترین راهکاری است که به‌منظور حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع آب کشور، در اعتبارات ملی استانی شده مورد توجه قرار گرفته است.

• مسئله دیگری که بسیار قابل توجه است، طولانی بودن دوره به بهره‌برداری رسیدن طرح‌های عمرانی است. ساخت بسیاری از طرح‌های مورد بررسی در این مطالعه سال‌ها به طول انجامیده است و شاید هزینه‌های گزاف نگهداری این طرح‌ها در طول زمان ساخت، موجب عدم توجیه اقتصادی آنها شود. پراکندگی و تعدد طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون می‌تواند یکی از دلایل طولانی شدن دوره ساخت آنها باشد. به‌عنوان مثال در مورد سرفصل حمل‌ونقل مشاهده می‌شود از ۳۴ طرح موجود تنها یک طرح تا پایان سال ۱۳۹۴ به اتمام می‌رسد و ۸۷ درصد از منابع مورد نیاز برای تکمیل طرح‌های مذکور (که تقریباً ۳۳/۵ برابر اعتبارات این فصل در لایحه سال ۱۳۹۴ است)، در سال‌های آتی تأمین خواهد شد. سهم اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ از کل اعتبارات مورد نیاز فصل حمل‌ونقل به‌منظور تکمیل طرح‌های مربوطه، معادل ۳/۷ درصد بوده است.

از ۸ طرح فصل امور قضایی نیز تنها یک طرح تا پایان سال ۱۳۹۴ به اتمام می‌رسد و پیش‌بینی شده است، ۸۴ درصد از اعتبارات مورد نیاز این طرح‌ها (۲۹ برابر اعتبار تخصیص یافته به این فصل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴) در سال‌های آینده تأمین گردد. اعتبار این فصل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ تنها معادل ۲/۹ درصد از کل اعتبارات مورد نیاز برای تکمیل طرح‌های فصل امور قضایی است.

بررسی اعتبارات فصول «اداره امور عمومی»، «فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «انرژی» نشان می‌دهد تا پایان سال ۱۳۹۴ هیچ طرحی از مجموع ۱۷ طرح این فصول به اتمام نمی‌رسد. سهم اعتبارات تخصیص یافته در لایحه بودجه به این فصول معادل ۸ درصد از کل اعتبار مورد نیاز برای این طرح‌ها بوده است و تأمین ۳۲ درصد (معادل ۴/۲ برابر اعتبارات تخصیص یافته در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴) از اعتبار مورد نیاز طرح‌های مذکور به سال‌های بعد موکول شده است.

ردیف‌های درآمدی استان‌ها (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳	لایحه بودجه سال ۱۳۹۴	رشد (درصد)
۱۱۰۱۰۵	مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی	۱۵۵,۳۹۵	۱۹۵,۰۸۵	۲۵
۱۱۰۲۰۱	مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی	۲۷,۸۷۰	۳۰,۵۰۱	۹
۱۱۰۲۰۲	مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	۳۵,۴۷۲	۴۰,۶۰۱	۱۴
۱۱۰۲۰۳	مالیات بخش مشاغل	۳۲,۶۱۶	۳۶,۹۶۵	۱۳
۱۱۰۲۰۴	مالیات مستغلات	۴,۳۷۴	۵,۷۳۶	۳۱
۱۱۰۲۰۵	مالیات‌های متفرقه درآمد	۶۰	۶۰	۰
۱۱۰۳۰۰	مالیات بر ثروت	۲۶,۸۷۵	۲۳,۵۲۲	-۱۲
۱۱۰۵۰۰	مالیات بر کالا و خدمات	۱۹۸,۰۹۹	۲۷۰,۶۷۶	۳۶
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی	۲۹	۵۷	۹۶
۱۴۰۲۰۰	درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات	۱۸,۸۶۷	۲۱,۵۳۱	۱۴
۱۵۰۱۰۰	درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات	۱۶,۴۷۸	۲۲,۱۶۴	۳۴
۱۶۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۳,۴۰۰	۴,۱۳۸	۲۲
۲۱۰۲۰۰	منافع حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول	۲۹	۱۲	-۵۸
	جمع منابع	۱۹۲,۸۳۰	۱۹۵,۶۶۹	۲۲

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور.
۳. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹-۱۳۸۴).
۴. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۰-۱۳۹۴).

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۱۰۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ۵۳. بررسی درآمدها و اعتبارات استانی (ویرایش اول)

نام دفتر: مطالعات بخش عمومی (گروه بودجه)

تهیه و تدوین کنندگان: زهرا ذاکری، ناصر یارمحمدیان، مجتبی اسفندیاری کلوکن

ناظران علمی: محمد قاسمی، محمدتقی فیاضی، رضا زمانی

همکار: زهرا ترابی

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۱۰/۱۰